

สมบัติแก๊ส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ จันทรสุวรรณ

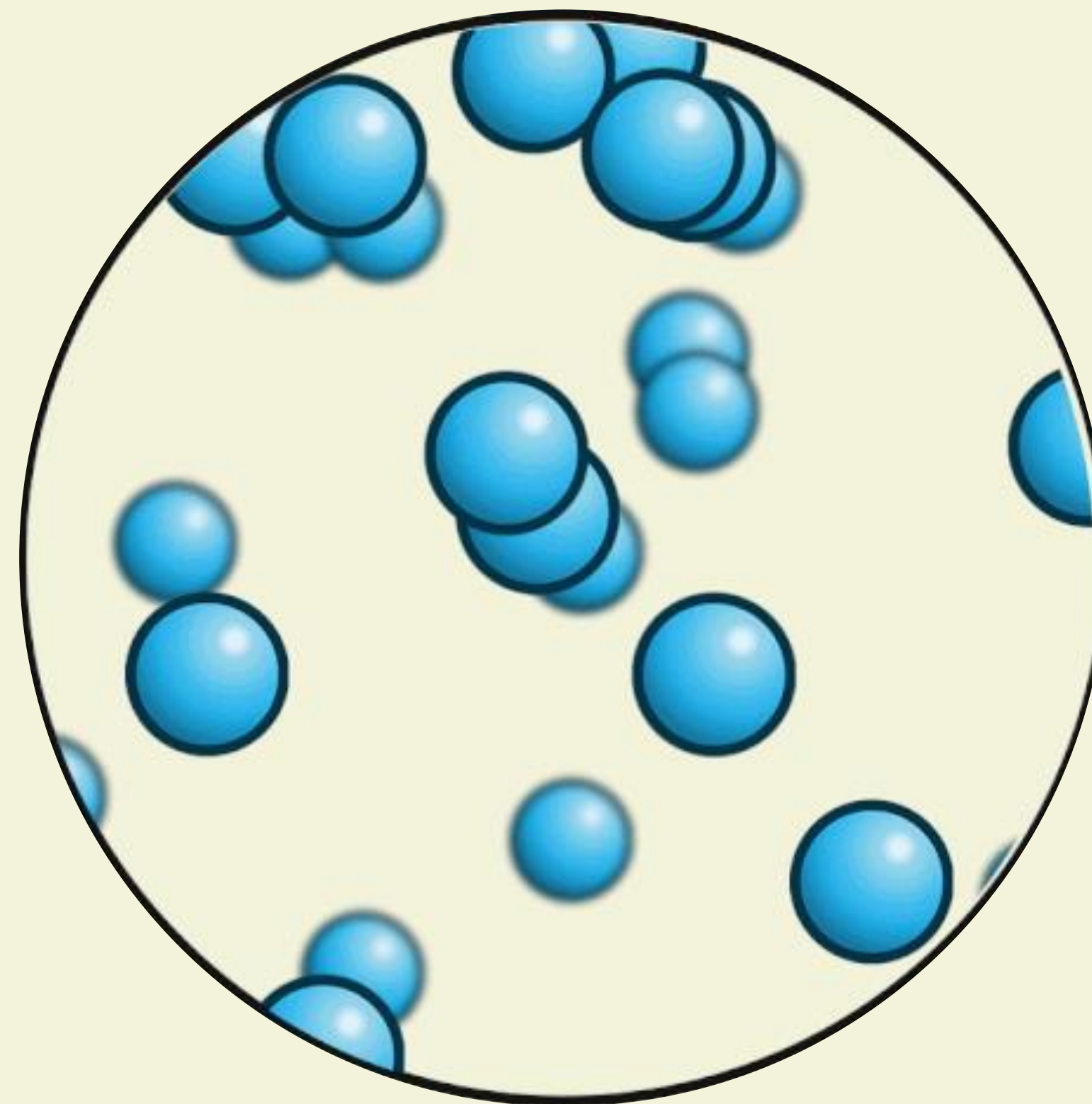

 Chemographics

  woravith

 woravith.c@rmutp.ac.th

 <http://web.rmutp.ac.th/woravith>

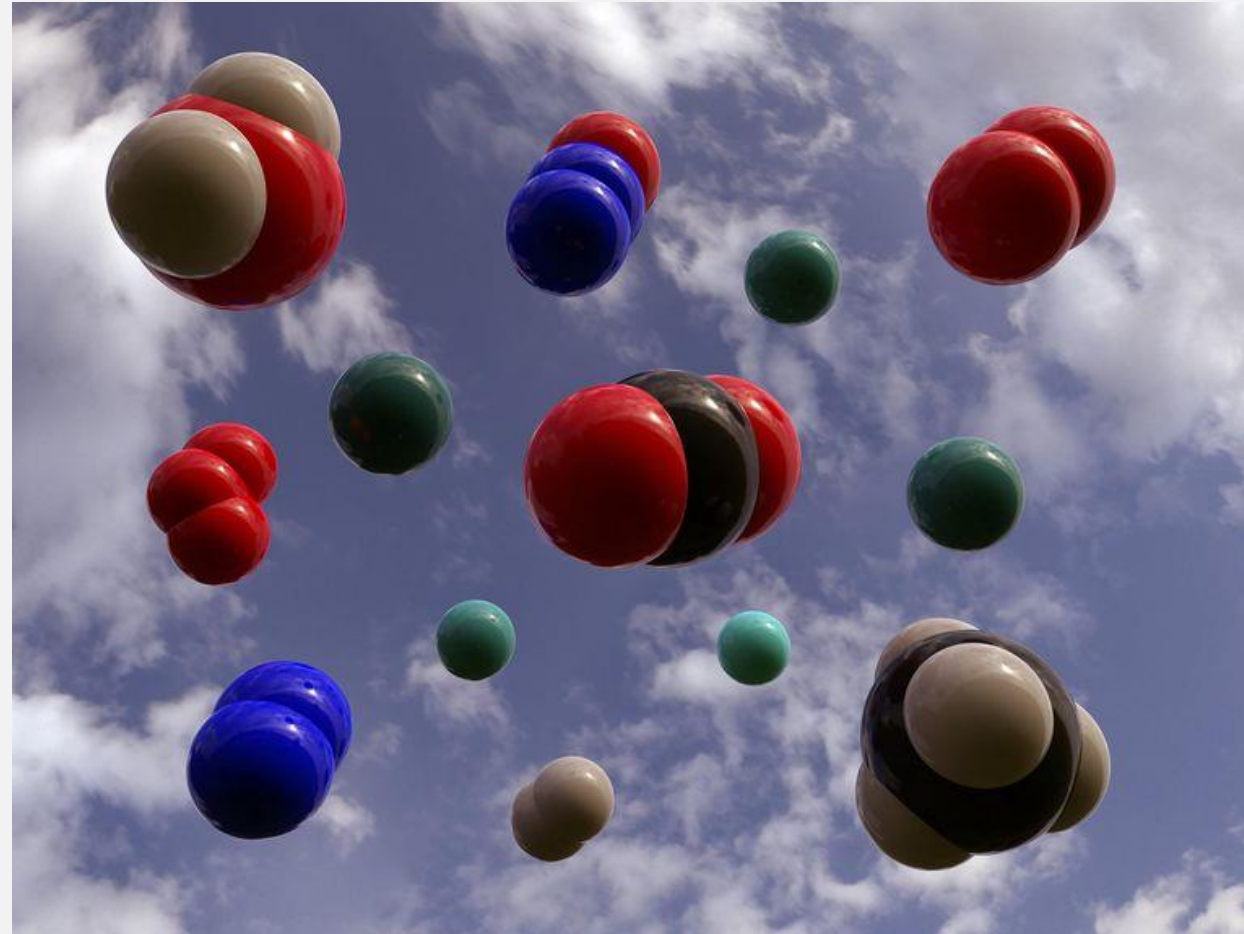

สมบัติแก๊ส

- สมบัติแก๊ส
- กฎของแก๊ส
- ปริมาณสัมพันธ์ของแก๊ส
- ทฤษฎีจลน์โมเลกุลของแก๊ส
- พฤติกรรมของแก๊สจริง

แก๊ส (Gas)

สถานะของสสารที่มีแรงดึงดูดระหว่างอนุภาคน้อยมาก

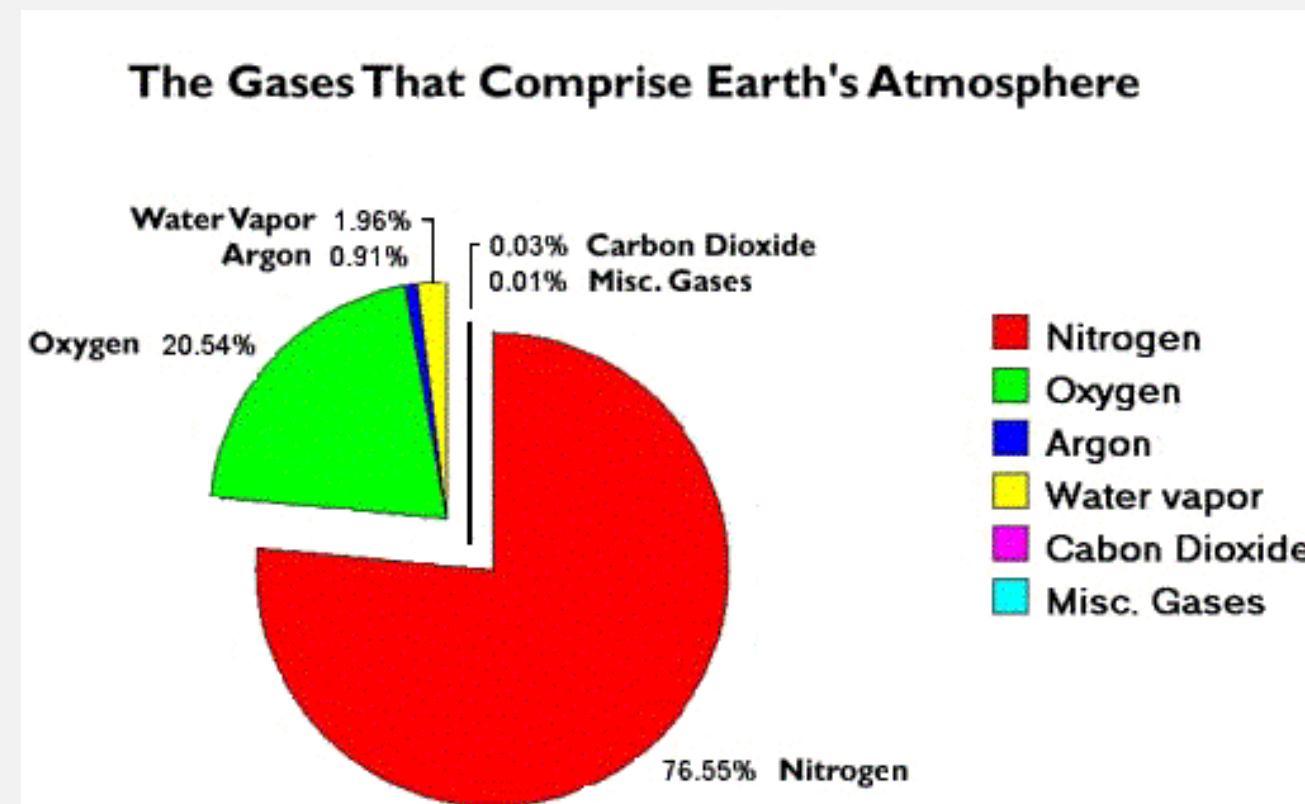

แก๊สอุดมคติ (Ideal gas)

- เป็นแก๊สที่สมมติขึ้นมาใช้เพื่ออธิบายพฤติกรรมของแก๊ส
- ไม่มีอยู่จริงในธรรมชาติ

แก๊สจริง (Real gas)

- เป็นแก๊สที่มีอยู่ในธรรมชาติ
- มีแรงยึดเหนี่ยวระหว่างโมเลกุล
- ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามกฎของแก๊ส

Indefinite shape
Motion particles
Expansion
Compressibility
Mixing
Low density
Low attractive force

สมบัติทั่วไป ของแก๊ส

- โมเลกุลของแก๊สอยู่ห่างกันมากกว่าของเหลวและของแข็ง จึงเป็นผลให้มีแรงดึงดูดระหว่างโมเลกุลน้อยมาก หรือไม่มีแรงดึงดูด
- แก๊สมีความหนาแน่นน้อยกว่าของเหลวและของแข็ง
- โมเลกุลแก๊สมีการเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลาในทุกทิศทาง อย่างไม่เป็นระเบียบและเคลื่อนที่เป็นเส้นตรง
- แก๊สไม่มีรูปร่างและปริมาตรที่แน่นอนแต่จะมีรูปร่าง และปริมาตรตามภาชนะที่บรรจุ
- โมเลกุลของแก๊สในภาชนะเมื่อเกิดการชนกันแล้ว โมเมนตัมโดยรวมจะไม่เท่ากับศูนย์

ความดันบรรยากาศ

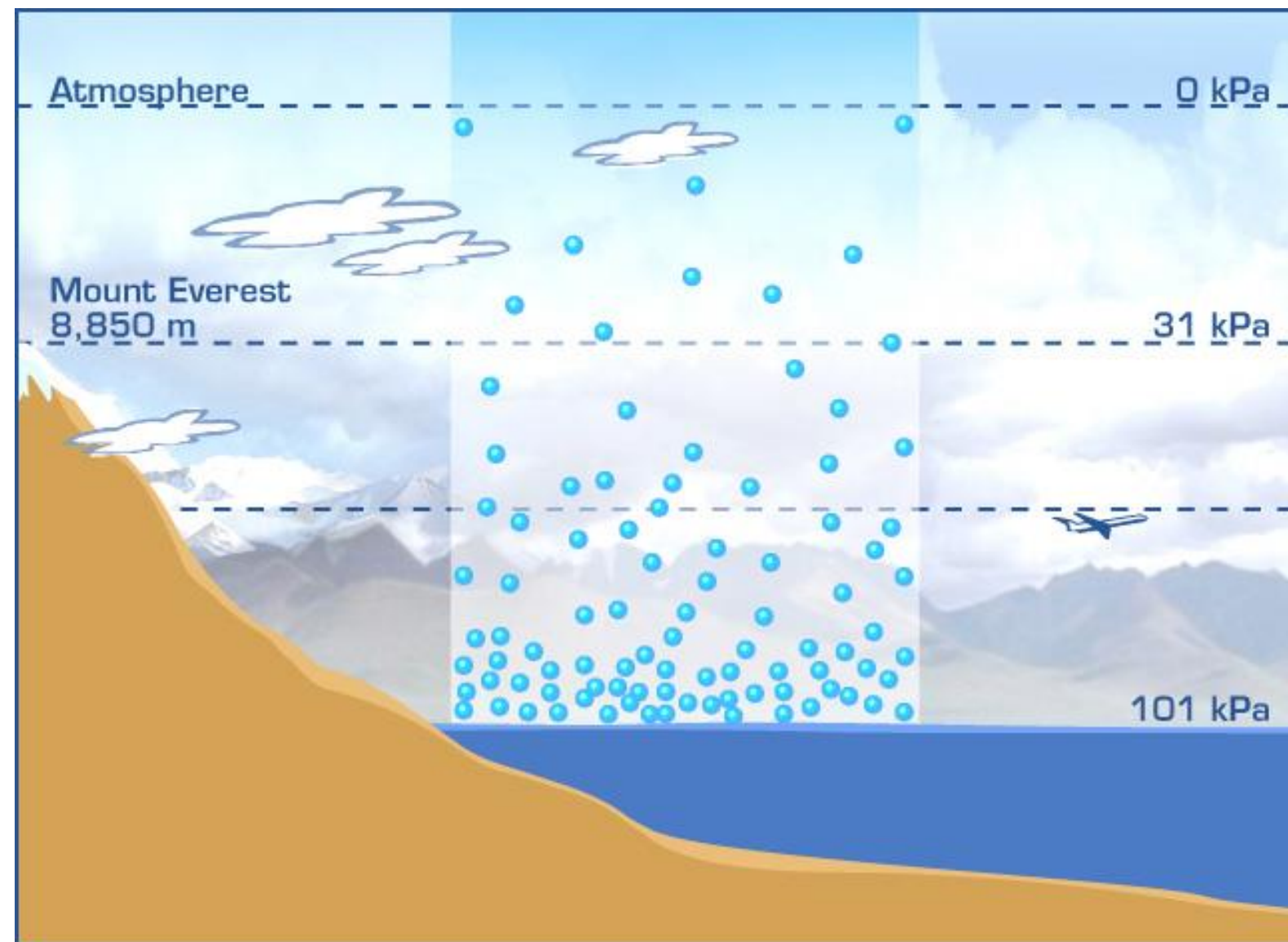
Atmospheric Pressure: atm

P_{atm}

ความดันของบรรยากาศโลก

หรือ

ความดันของอากาศในชั้นบรรยากาศ ต่ำสุดที่กระทำต่อพื้นผิวโลก

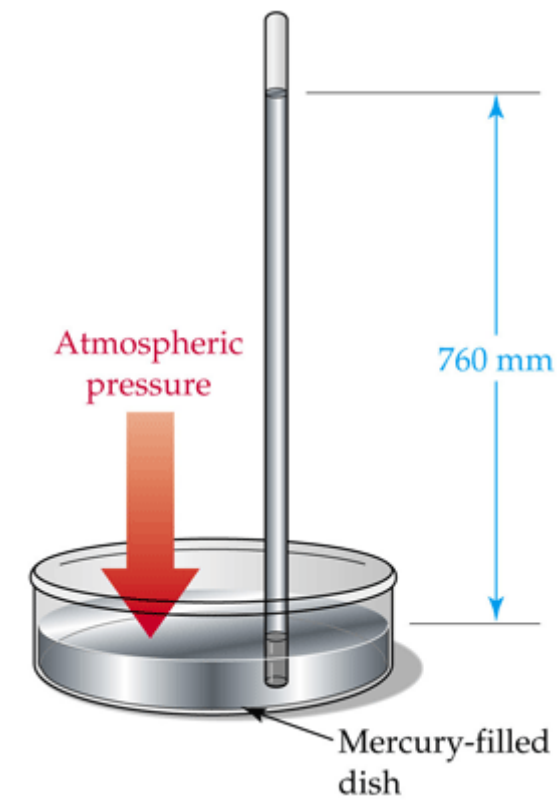

ระดับผิวน้ำทะเล ความดันบรรยากาศจะมีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 101,325 Pa

1 บรรยากาศ (atm) = 1.01325 บาร์
 = 101,325 ปาสกาล (Pa)
 = 760 ทอร์ (Torr)
 ≈ 760 มิลลิเมตรปรอท (mmHg) ที่ 0°C

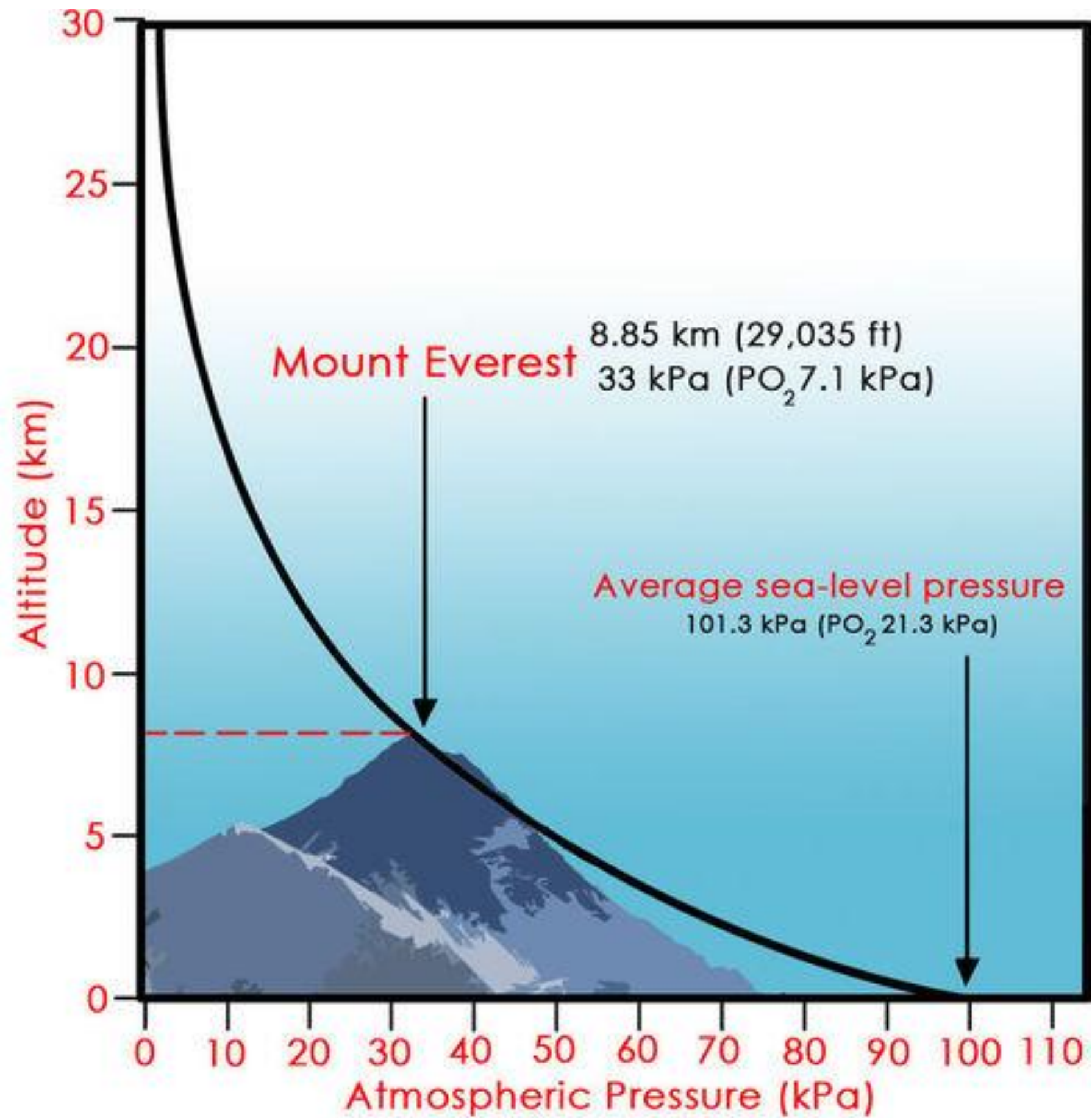

Evangelista Torricelli
Italian Physicist (ค.ศ.1643)

ความดัน 1 atm
ระดับปรอทสูงเท่ากับ 760 mm

บารอมิเตอร์แบบทอร์ริเชลลี

	Pa	bar	atm	torr	psi
1 Pa	1 N/m ²	10 ⁻⁵	9.869×10 ⁻⁶	7.500×10 ⁻³	1.450×10 ⁻⁴
1 bar	10 ⁵	10 ⁶ dyn/cm ²	0.9869	750.0	14.50
1 atm	1.013×10 ⁵	1.013	1	760	14.69
1 torr	133.3	1.333×10 ⁻³	1.315×10 ⁻³	1 mmHg	1.933×10 ⁻²
1 psi	6.894×10 ³	6.894×10 ⁻²	6.804×10 ⁻²	51.71	1 lb/in ²

เปลี่ยนความดัน torr เป็น atm

$$P_{\text{atm}} = P_{\text{torr}} \times \left(\frac{1 \text{ atm}}{760 \text{ torr}} \right)$$

เปลี่ยนความดัน torr เป็น Pa

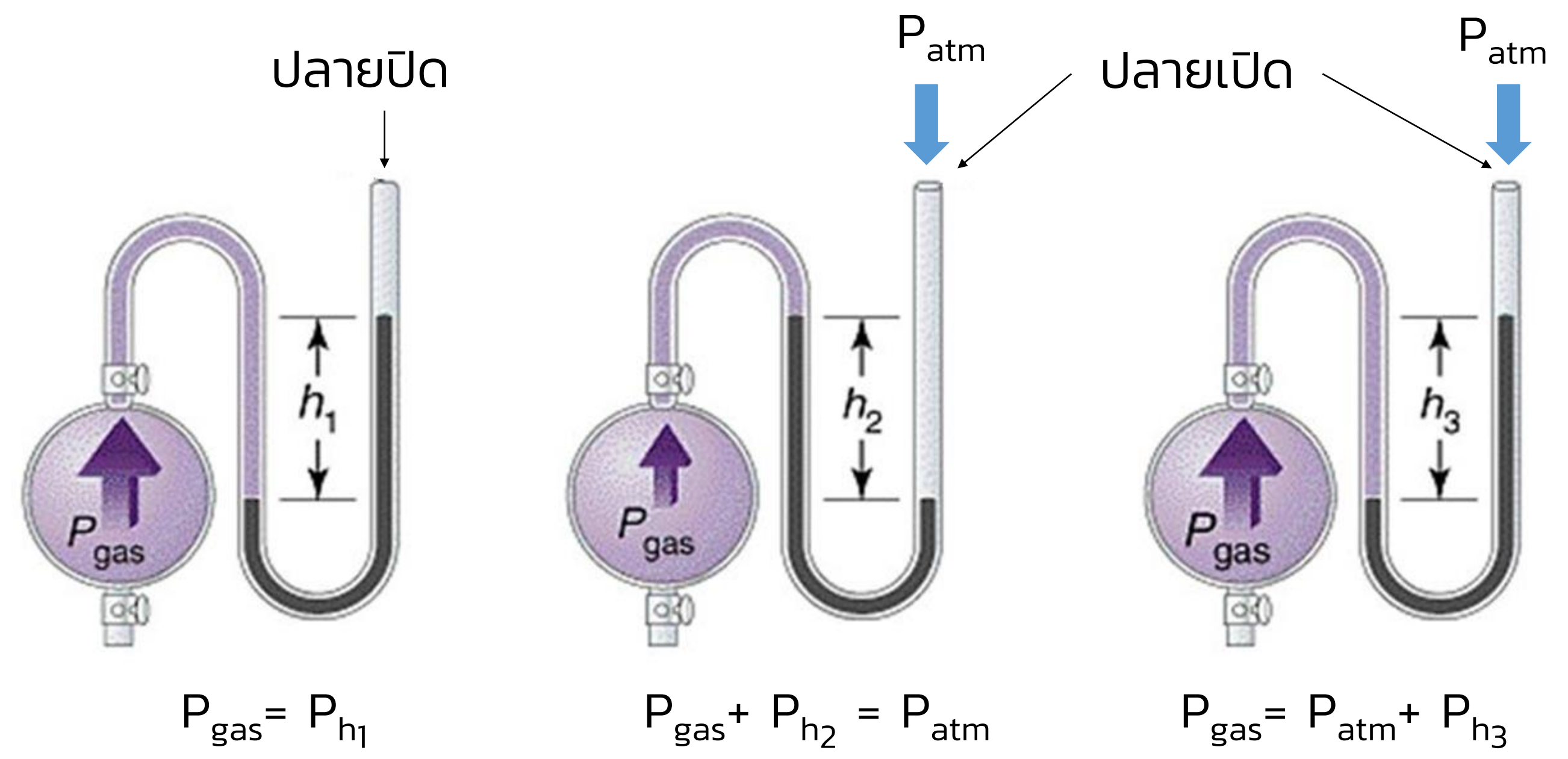
$$P_{\text{Pa}} = P_{\text{torr}} \times \left(\frac{1 \text{ Pa}}{7.50 \times 10^{-3} \text{ torr}} \right)$$

เปลี่ยนความดัน atm เป็น Pa

$$P_{\text{Pa}} = P_{\text{atm}} \times \left(\frac{1 \text{ Pa}}{9.869 \times 10^{-6} \text{ atm}} \right)$$

อุปกรณ์ที่ใช้วัดความดันของแก๊ส เรียกว่า แมนอมิเตอร์ (manometer)

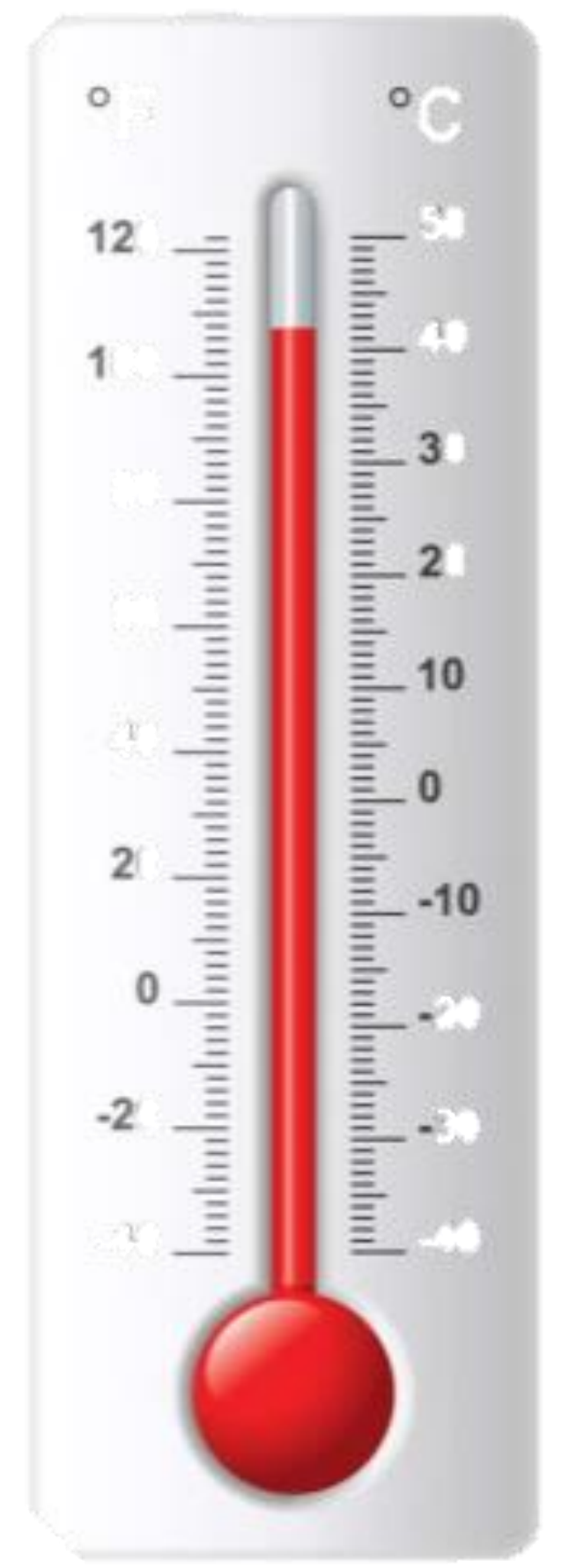

อุณหภูมิสัมบูรณ์ (absolute temperature)

- องศาเซลเซียส (°C)
- อุณหภูมิเคลวิน (Kelvin, K)

$$K = °C + 273$$

$$°C = K - 273$$

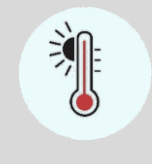

ความดันบรรยากาศ

ความดันแก๊ส

อุณหภูมิ

ปริมาตร

V

ปริมาตรของแก๊ส (V) จะขึ้นกับภาชนะที่บรรจุ
ปริมาตรของแก๊ส หมายถึง ปริมาตรของ
ภาชนะของแก๊สที่บรรจุแก๊สนั้น ๆ

1) หน่วยเอสไอ คือ ลูกบาศก์เมตร (m^3)

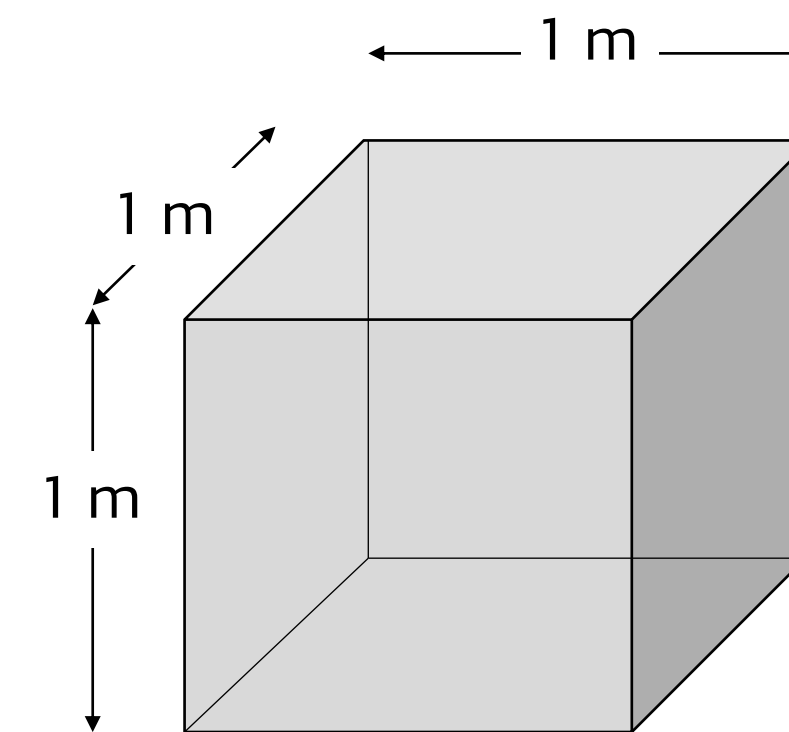
$$1 m^3 = 1.0 \times 10^6 cm^3$$

2) หน่วยระบบเมตริก คือ ลิตร (L) หรือ มิลลิลิตร (mL)

$$\text{โดย } 1 L = 1000.027 cm^3 = 1 dm^3 \text{ (โดยประมาณ)}$$

$$1 mL = 1.000027 cm^3 = 1 cm^3 \text{ (โดยประมาณ)}$$

$$\text{ดังนั้น } 1 dm^3 = 10^3 cm^3 = 1 L = 10^3 mL$$

อุณหภูมิและความดันมาตรฐาน

---

standard temperature and pressure ; STP

เนื่องจากปริมาตรของแก๊ส
เปลี่ยนแปลงไปตามอุณหภูมิและความ
ดันที่เปลี่ยนไป เพื่อให้การเปรียบเทียบ
ปริมาตรของแก๊สถูกต้องตรงกัน จึงมี
การกำหนดอุณหภูมิมาตรฐานและ
ความดันมาตรฐาน

— “ —

สภาวะที่อุณหภูมิ 273 เคลวิน
และ
ความดัน 1 บรรยากาศ

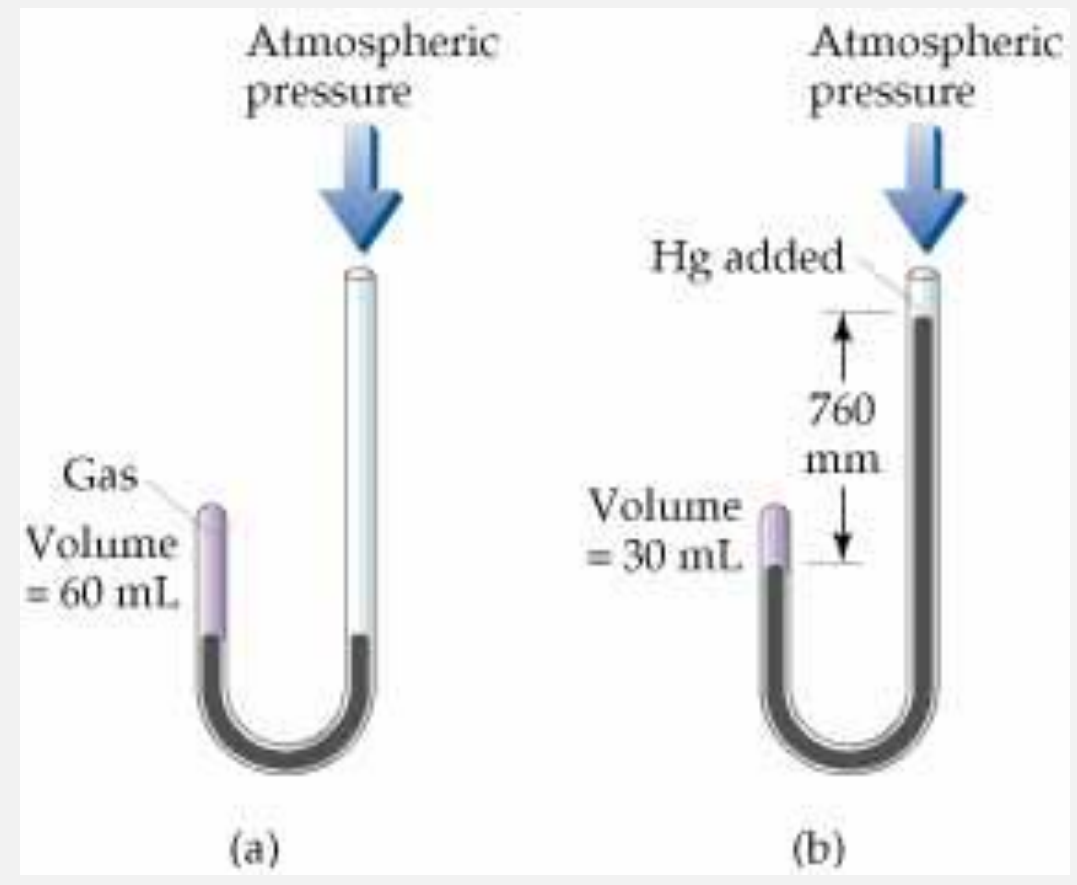
กฎของบอยล์

(Boyle's law, 1662)

Robert William Boyle
(1627-1691)
Iris Chemist

ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
ความดัน และปริมาตรของแก๊ส
ที่อุณหภูมิคงที่ โดยใช้
หลอดแก้วตัวเจ (J-shape) ที่
ปลายด้านหนึ่งปิด

“

เมื่ออุณหภูมิคงที่

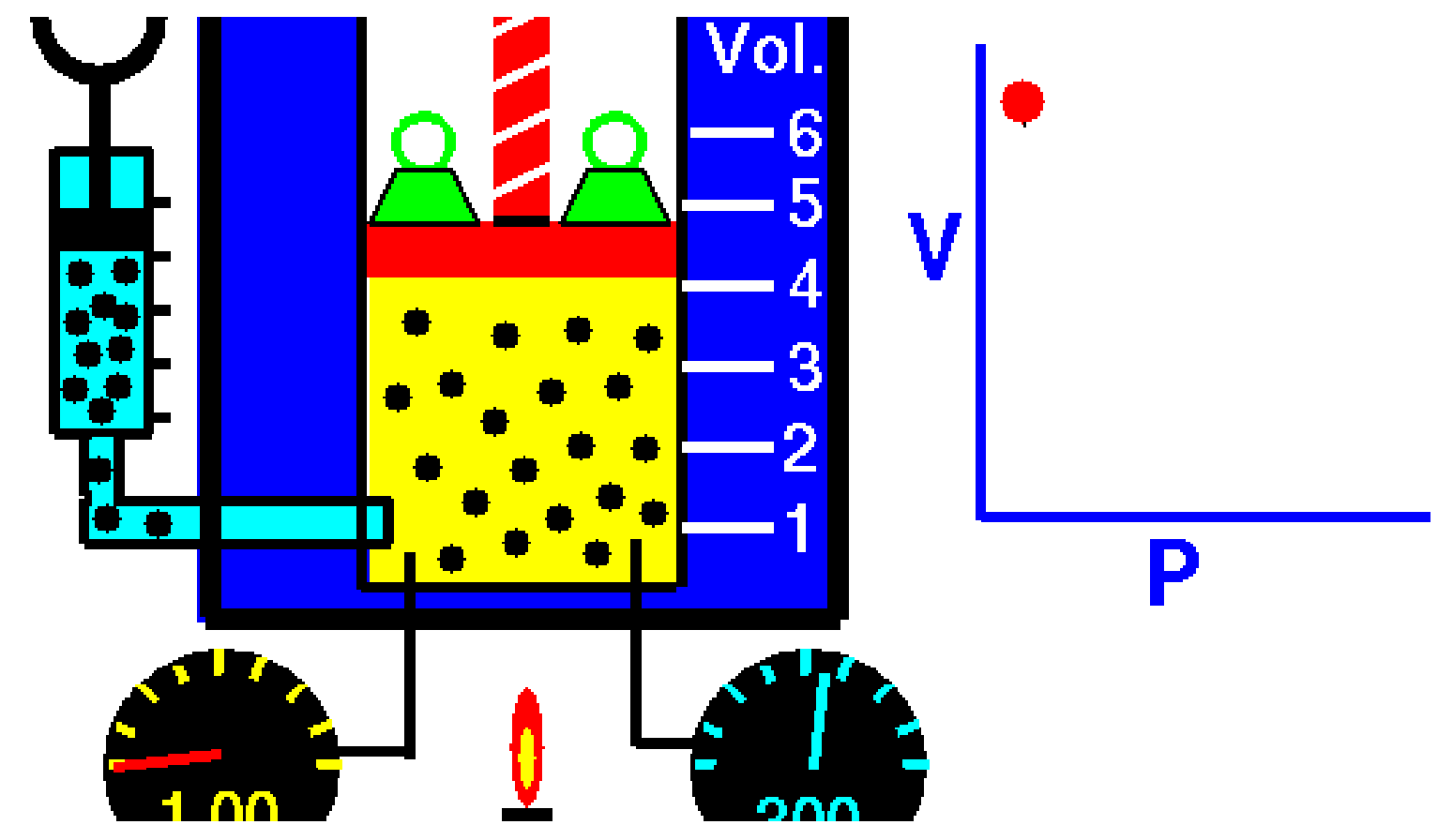
ปริมาตรแก๊ส
แปรผกผันกับ
ความดัน

$$V \propto \frac{1}{P}$$

$$V = \frac{k}{P}$$

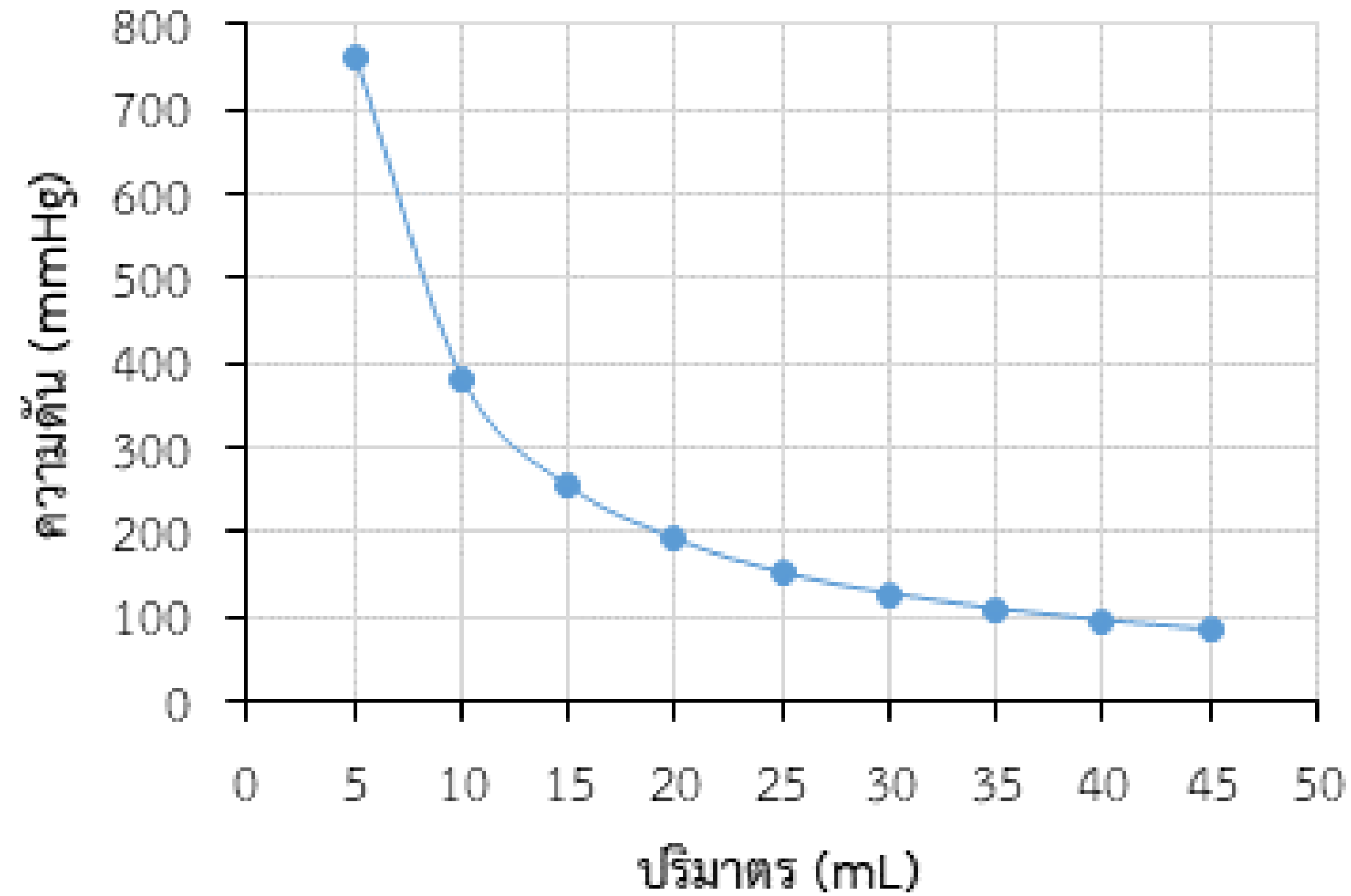
$$PV = k$$

$$P_1V_1 = P_2V_2$$

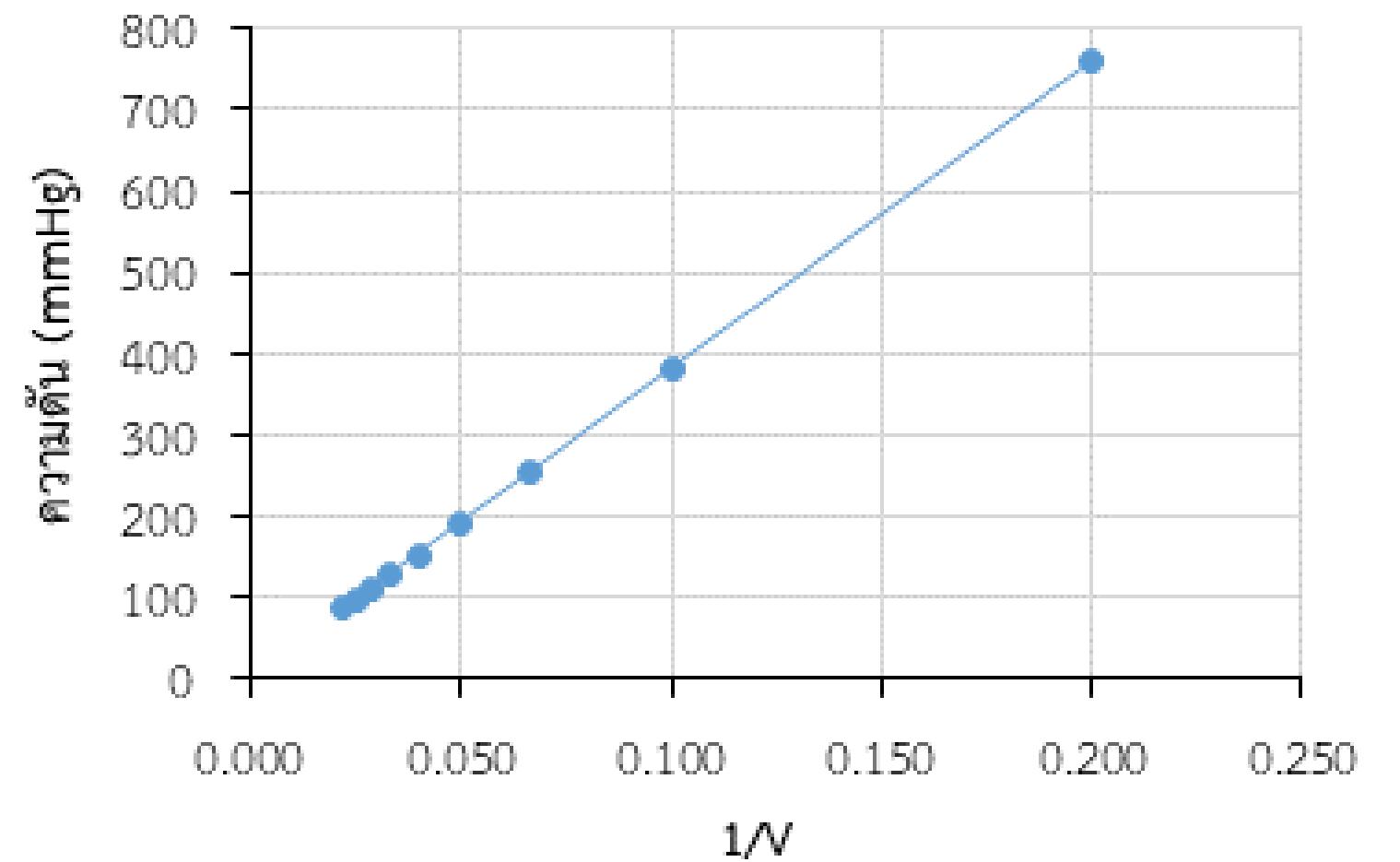
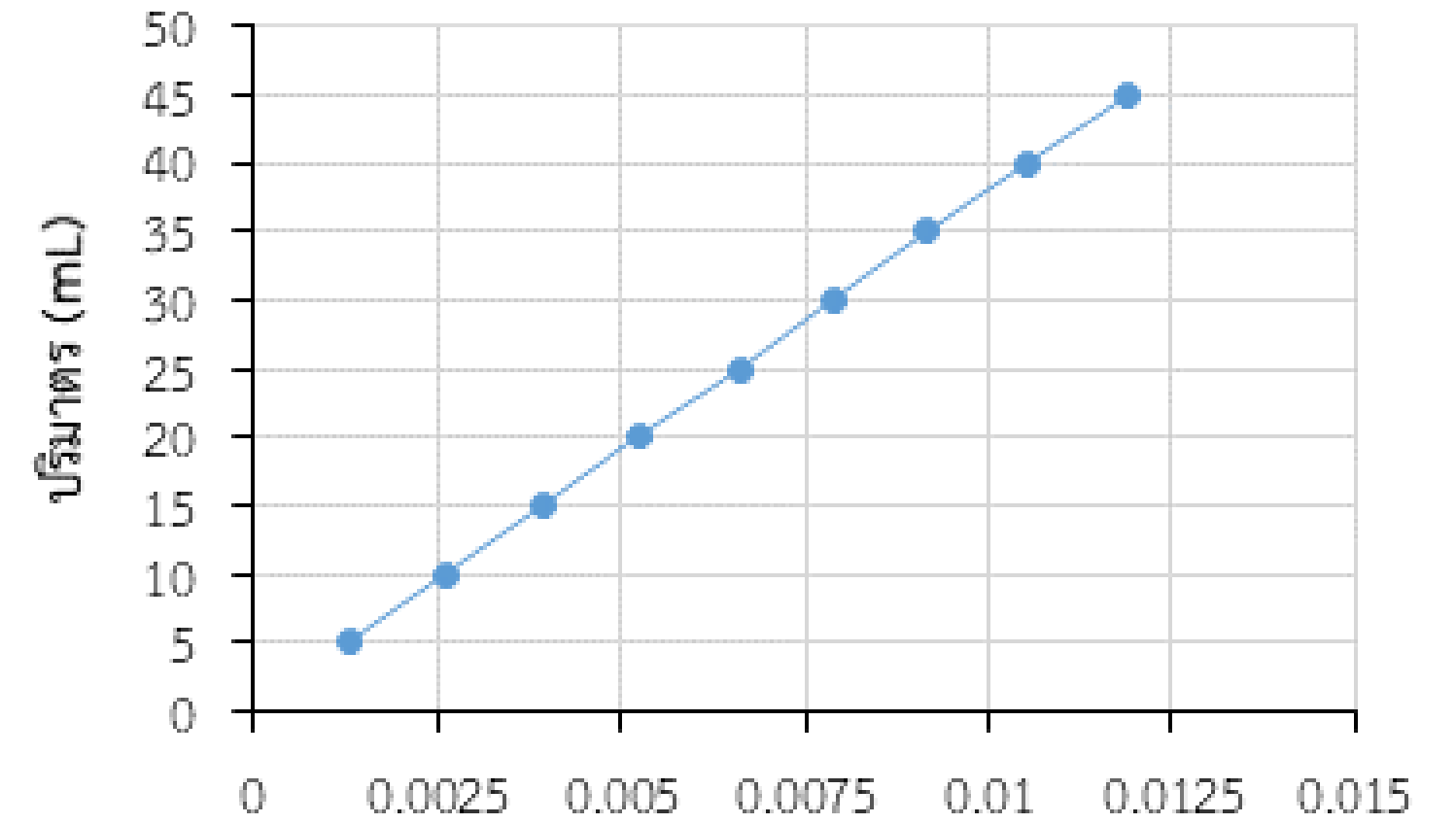

กราฟระหว่าง V กับ $1/P$ หรือ P กับ $1/V$ จะได้กราฟเส้นตรงที่มีความชันเท่ากับค่าคงที่ (k) และมีจุดตัดแกนที่จุด 0

กราฟไฮเปอร์โบลา (hyperbola) เมื่อเขียนกราฟระหว่าง P กับ V โดยพบว่าปริมาตรจะลดลงครึ่งหนึ่งเมื่อมีความดันเพิ่มขึ้น 2 เท่า

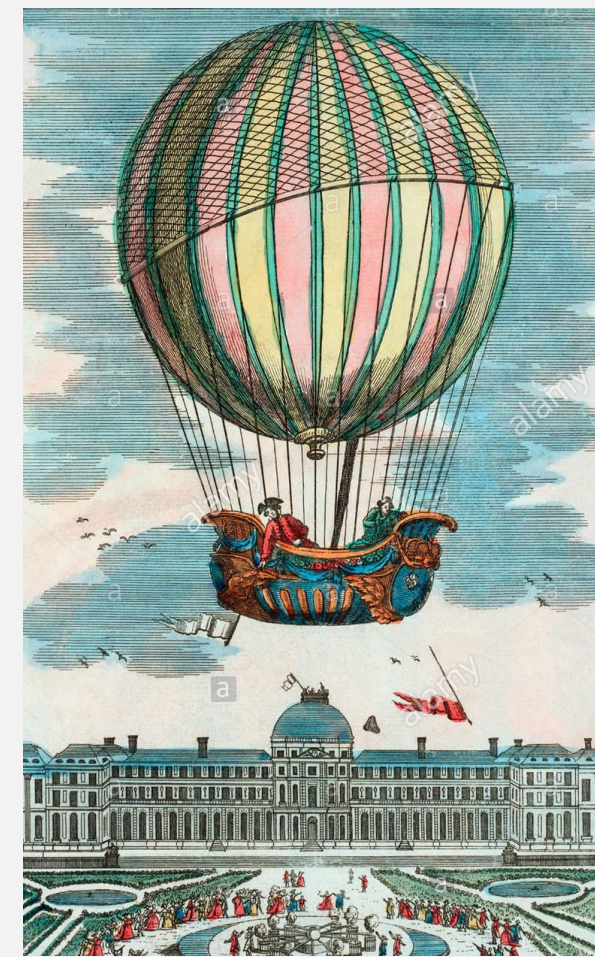

(Charles' law, 1787)

Jacques Charles
(1746–1823)
French Physics

ศึกษาถึงความสัมพันธ์
ระหว่างปริมาตรกับ
อุณหภูมิของแก๊ส

Hydrogen balloon (1783)

“

เมื่อความดันคงที่

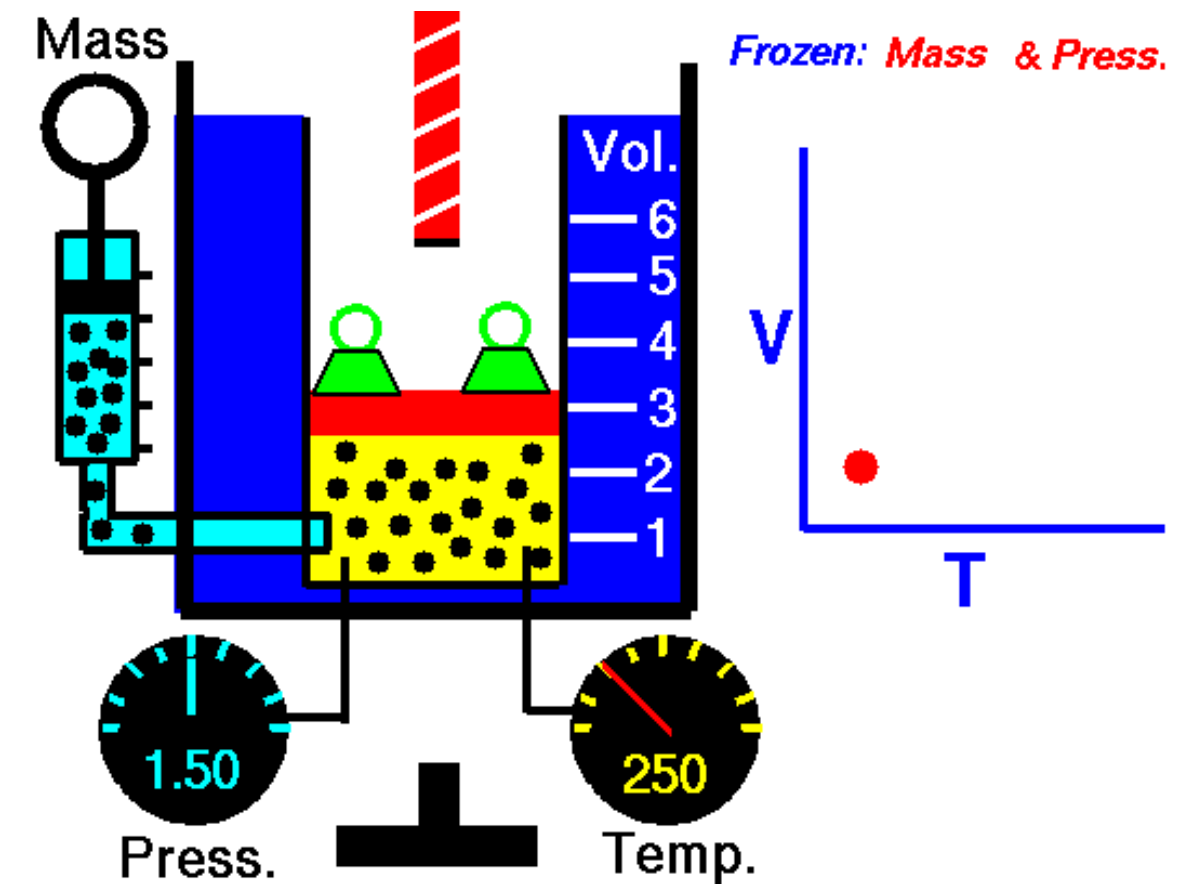
ปริมาตรแก๊ส
แปรผันกับ
อุณหภูมิสัมบูรณ์

$$V \propto T$$

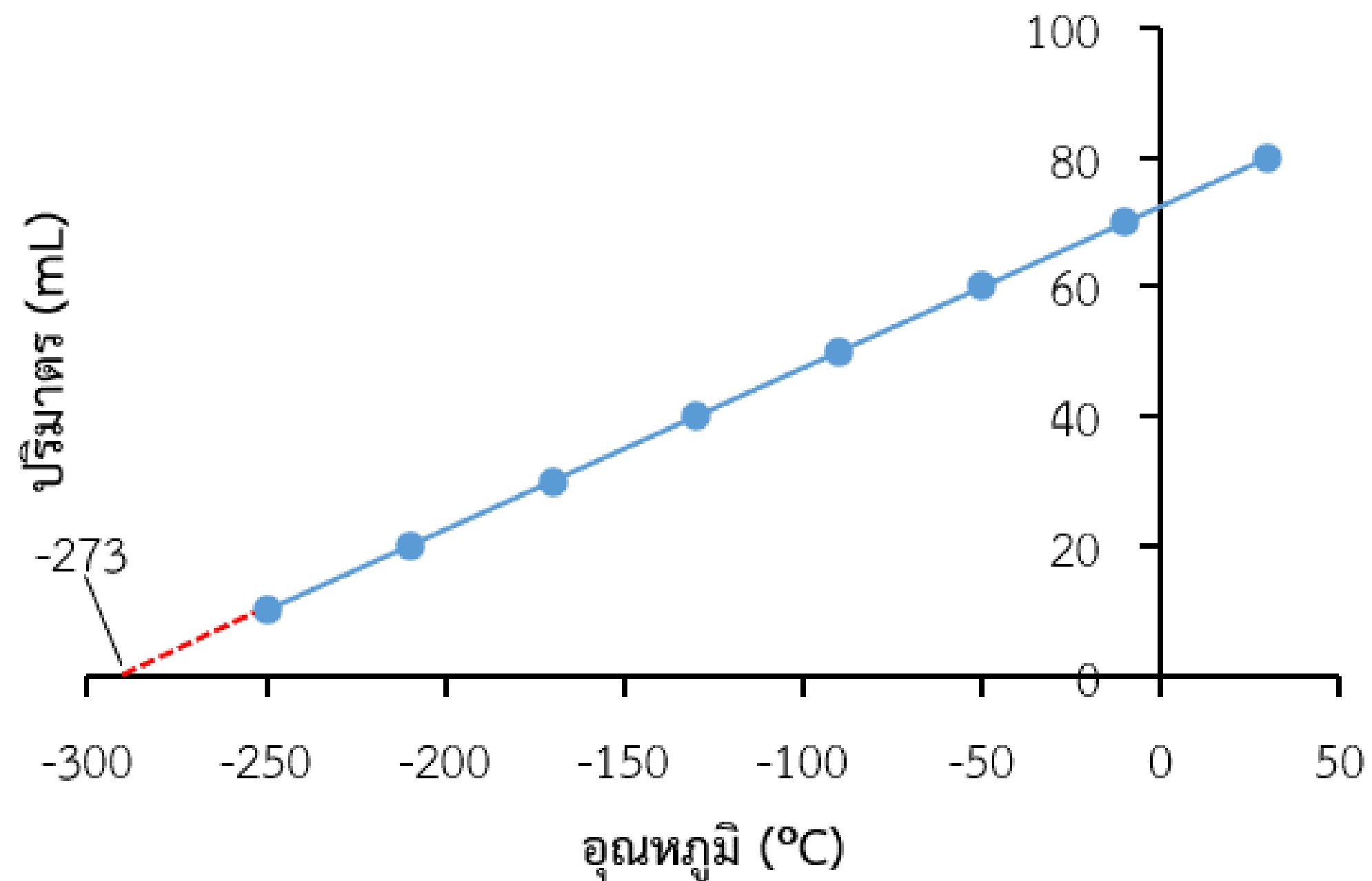
$$V = kT$$

$$\frac{V}{T} = k$$

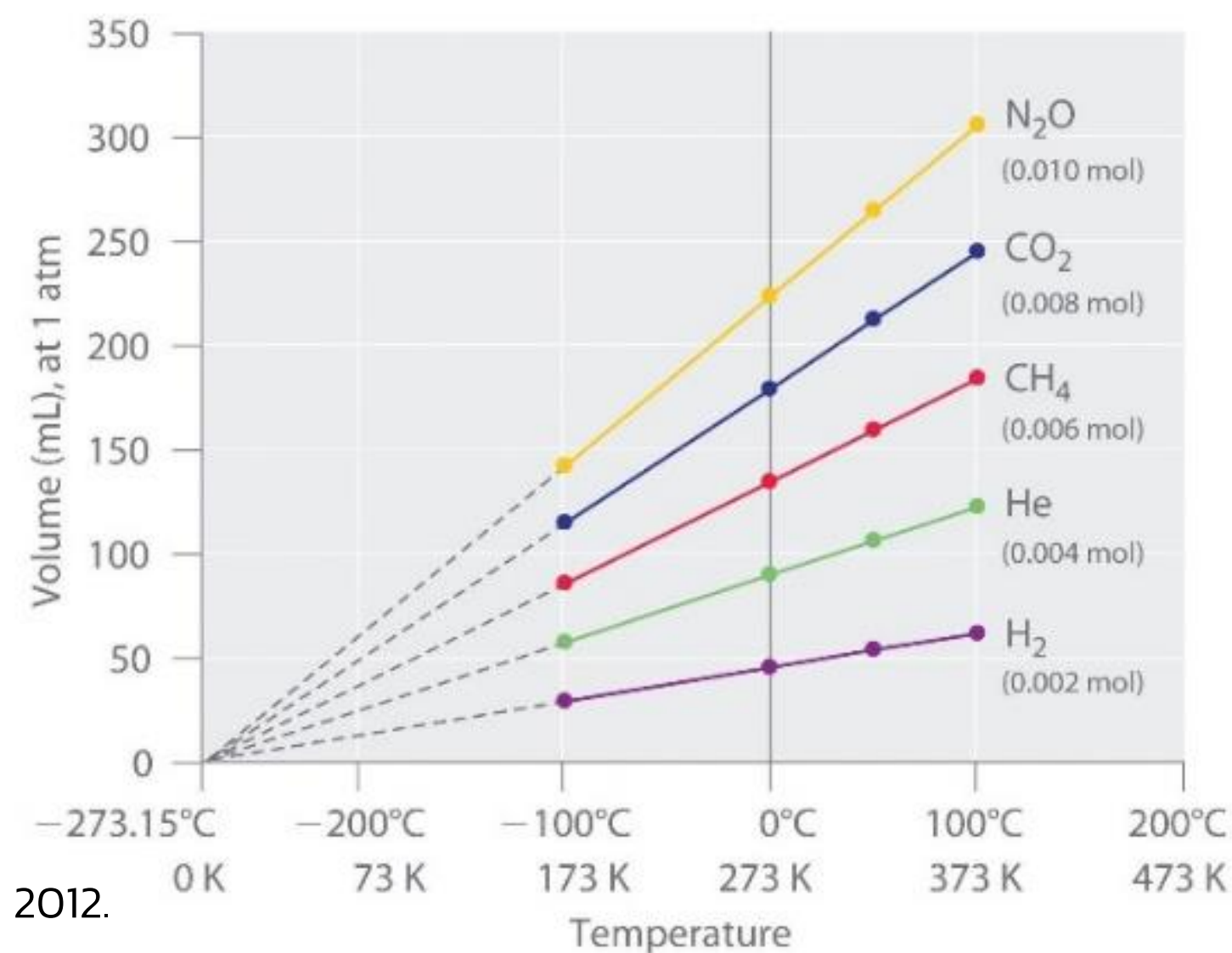
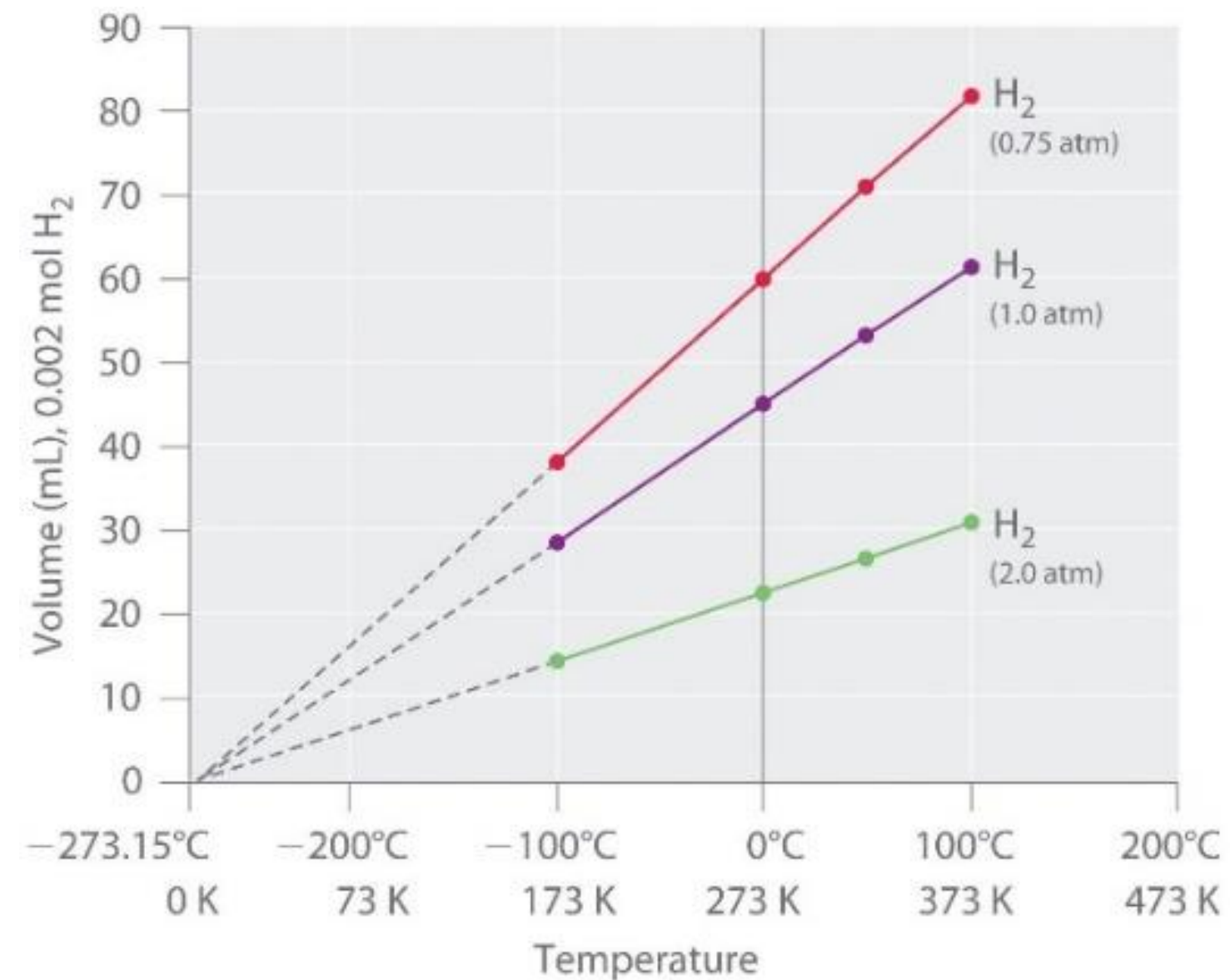
$$\frac{V_1}{T_1} = \frac{V_2}{T_2}$$

$$V = kT$$

เขียนกราฟระหว่าง V กับ T แล้วลากเส้นตรงมาตัดกับแกนอุณหภูมิ พบว่าแก๊สทุกชนิดจะตัดตรงจุดเดียวกันที่อุณหภูมิ -273°C แสดงว่าที่อุณหภูมินี้แก๊สทุกชนิดจะมีปริมาตรเท่ากับศูนย์

กฎของบอยล์

กฎของชาร์ลส์

กฎของเก ลูสแซก

(Gay Lussac's law, 1808)

Joseph-Louis Gay-Lussac
(1808)
French Chemist

ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความดันกับอุณหภูมิ

— “ —

เมื่อจำนวนโมลแก๊สและปริมาตรคงที่

ความดันแก๊ส
แปรผันกับ
อุณหภูมิสัมบูรณ์

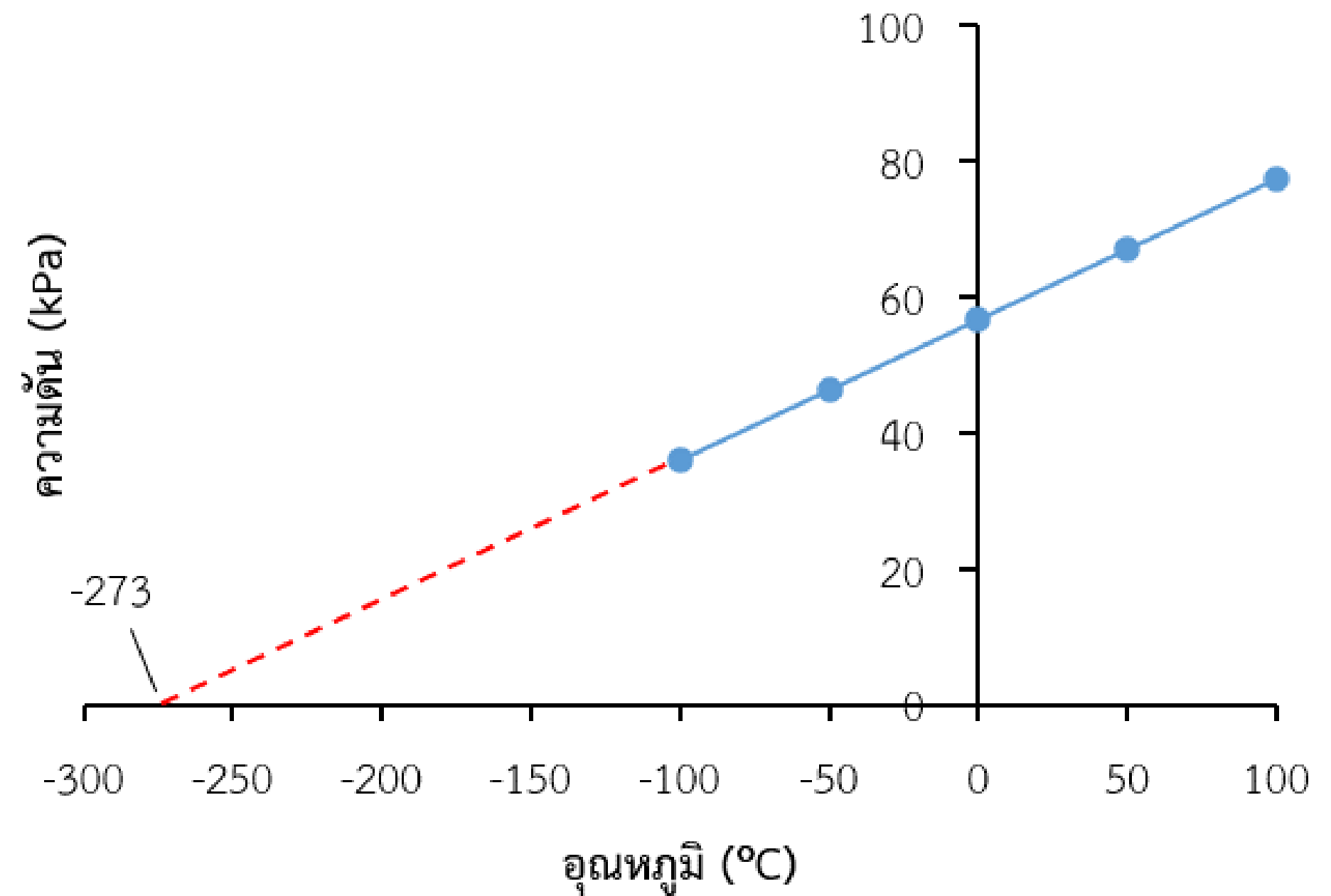
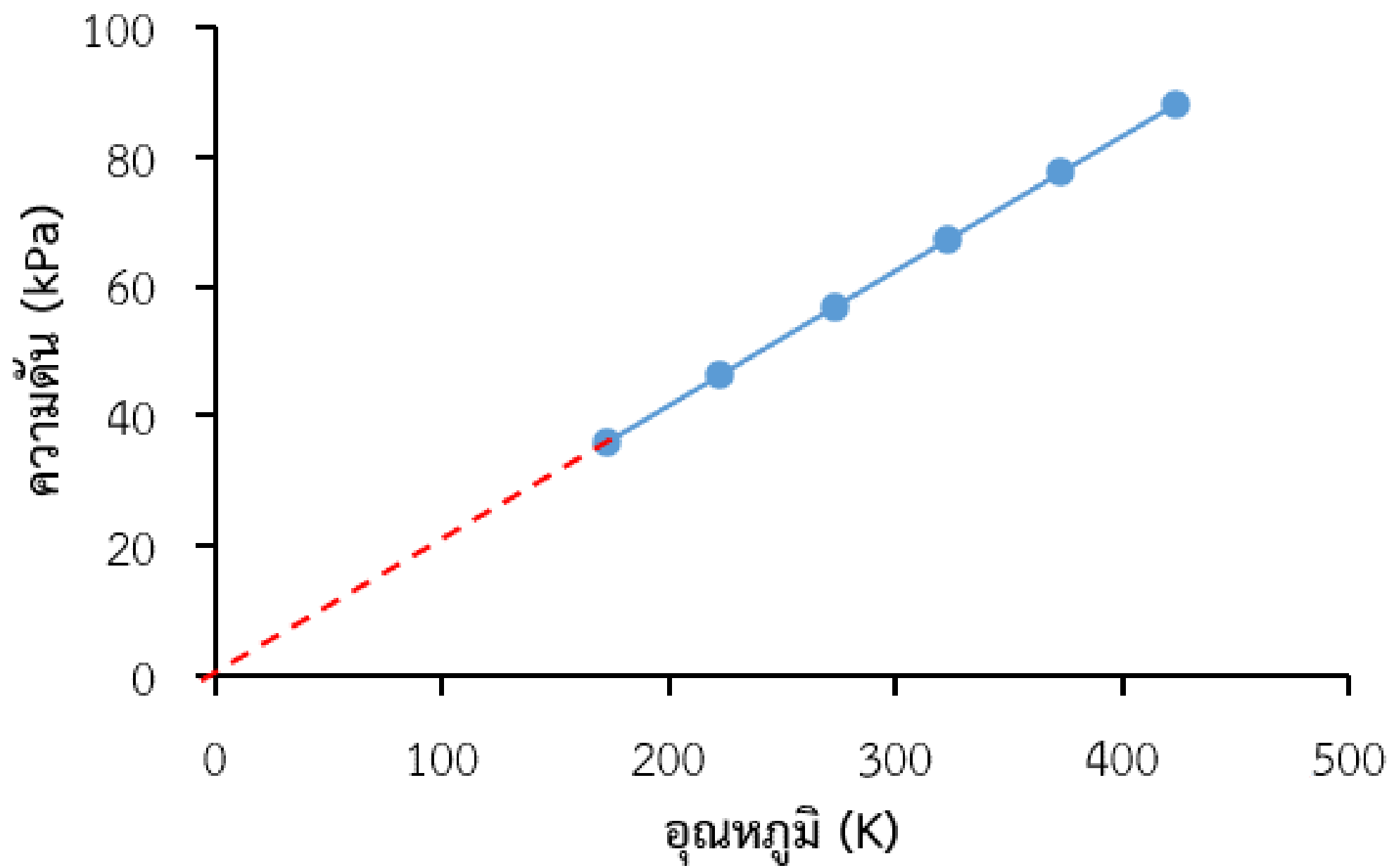
$$P \propto T$$

$$P = kT$$

$$\frac{P}{T} = k$$

$$\frac{P_1}{T_1} = \frac{P_2}{T_2}$$

$$P = kT$$

กราฟระหว่าง P กับ T (หน่วย K) หรือ P กับ T (หน่วย °C) จะมีความชันเท่ากับ k

(Avogadro's law, 1811)

Amedeo Avogadro
 (1776-1856)
 Italian Scientist

ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปริมาตรกับจำนวนโมลของแก๊ส พบว่าแก๊สที่มีปริมาตรเท่ากันจะมีจำนวนอนุภาคเท่ากัน

“
 แก๊สใด ๆ จำนวน 1 โมล จะมีจำนวน
 อนุภาคเท่ากับ 6.02×10^{23} อนุภาค จะมี
 ปริมาตรเท่ากับ 22.4 L ที่ STP
 ”

— “ —

เมื่ออุณหภูมิและความดันคงที่

ปริมาตรแก๊ส
 แปรผันกับ
 จำนวนโมลของแก๊ส

$$V \propto n$$

$$V = kn$$

$$\frac{V}{n} = k$$

$$\frac{V_1}{n_1} = \frac{V_2}{n_2}$$

กฎรวมแก๊ส (Combined gas law)

กฎของบอยล์

กฎของชาร์ลส์

กฎของเก ลูสแซก

$$\frac{P_1 V_1}{T_1} = \frac{P_2 V_2}{T_2}$$

อุณหภูมิและความดันมาตรฐาน (STP) หมายถึง “สภาวะที่อุณหภูมิ 273 K และความดัน 1 atm”

สมการของแก๊สสมบูรณ์แบบ

สมการสถานะของแก๊สอุดมคติ
สมการแก๊สอุดมคติ (*ideal gas*)

อธิบายความสัมพันธ์
ระหว่าง P, V, n, T ของ
แก๊สอุดมคติ

กฎของบอยล์

กฎของชาร์ลส์-เก ลูสแซก

กฎของอาโวกาโดร

$$PV = nRT$$

$$R = 0.082 \text{ L}\cdot\text{atm}/\text{K}\cdot\text{mol}$$

$$R = 8.314 \text{ J}/\text{K}\cdot\text{mol}$$

ค่าคงที่ของแก๊ส (gas constant)

จากสมการแก๊สสมบูรณ์แบบ

$$PV = nRT$$

$$R = \frac{PV}{nT}$$

เมื่อพิจารณาจาก
แก๊สใด ๆ จำนวน 1 โมล ซึ่งมีปริมาตร
22.4 ลิตรที่ STP
และสภาวะ STP คือ ความดัน 1 atm
อุณหภูมิ 0 °C

$$\begin{aligned}n &= 1 \text{ mol} \\V &= 22.4 \text{ L} \\P &= 1 \text{ atm} \\T &= 273 \text{ K}\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}R &= \frac{(1 \text{ atm})(22.4 \text{ L})}{(1 \text{ mol})(273 \text{ K})} \\&= 0.082 \text{ L}\cdot\text{atm}/\text{K}\cdot\text{mol}\end{aligned}$$

หมายเหตุ

ค่า R ยังมีอีกหลายค่าขึ้นอยู่กับหน่วยของ
P, V, T เช่น

$$R = 8.314 \text{ J}/\text{K}\cdot\text{mol}$$

$$R = 1.987 \text{ cal}/\text{K}\cdot\text{mol}$$

$$R = 62.36 \text{ L}\cdot\text{torr}/\text{K}\cdot\text{mol}$$

แก๊สออกซิเจนมีปริมาตร 2.00 L ภายใต้ความดัน 700 mmHg จงหาปริมาตรของแก๊สจำนวนนี้ที่ความดันบรรยากาศ เมื่ออุณหภูมิคงที่

$$P_1 = 700 \text{ mmHg} \quad P_2 = 760 \text{ mmHg}$$

$$V_1 = 2.00 \text{ L} \quad V_2 = ?$$

$$P_1 V_1 = P_2 V_2$$

$$V_2 = \frac{(700 \text{ mmHg})(2.00 \text{ L})}{760 \text{ mmHg}}$$

$$= 1.84 \text{ L}$$

ดังนั้น ปริมาตรแก๊สจะลดลงเหลือ 1.84 ลิตร

แก๊ส H_2 3.00 L บรรจุในลูกบอลลูนที่ 25°C จงคำนวณปริมาตรบอลลูนเมื่ออุณหภูมิลดลงที่เป็น -58°C

$$V_1 = 3.00 \text{ L}$$

$$V_2 = ?$$

$$T_1 = 273 + 25^\circ\text{C} = 298 \text{ K}$$

$$T_2 = 273 + (-58^\circ\text{C}) = 215 \text{ K}$$

$$\frac{V_1}{T_1} = \frac{V_2}{T_2}$$

$$V_2 = \frac{(3.00 \text{ L})(215 \text{ K})}{298 \text{ K}}$$

$$= 2.16 \text{ L}$$

ดังนั้น ปริมาตรแก๊สจะลดลงเหลือ 2.16 ลิตร

แก๊สฮีเลียม (He) บรรจุในถังขนาด 2.5 L ที่ 27°C วัดความดันได้ 0.80 atm ถ้าเปลี่ยนถังบรรจุเป็น 1.5 L และลดอุณหภูมิลงเหลือ 10°C ความดันแก๊สจะเป็นกี่ atm

$$P_1 = 0.80 \text{ atm} \quad P_2 = ?$$

$$T_1 = 300 \text{ K} \quad T_2 = 283 \text{ K}$$

$$V_1 = 2.5 \text{ L} \quad V_2 = 1.5 \text{ L}$$

$$\frac{P_1 V_1}{T_1} = \frac{P_2 V_2}{T_2}$$

$$P_2 = \frac{(0.80 \text{ atm})(2.5 \text{ L})(283 \text{ K})}{(300 \text{ K})(1.5 \text{ L})}$$

$$= 1.26 \text{ atm}$$

ดังนั้น ความดันแก๊สเท่ากับ 1.26 atm

จงคำนวณโมลของแก๊ส H₂ ที่ปริมาตร 8.56 L ณ สภาวะที่อุณหภูมิ 0°C และความดัน 1.5 atm

$$P = 1.5 \text{ atm}$$

$$V = 8.56 \text{ L}$$

$$T = 0^\circ\text{C} + 273 = 273 \text{ K}$$

$$R = 0.082 \text{ L}\cdot\text{atm}/\text{K}\cdot\text{mol}$$

$$PV = nRT$$

$$n = \frac{PV}{RT}$$

$$n = \frac{(1.5 \text{ atm})(8.56 \text{ L})}{(0.082 \text{ L}\cdot\text{atm}/\text{K}\cdot\text{mol})(273 \text{ K})}$$

$$= 0.57 \text{ mol}$$

แก๊ส O_2 ที่ STP บรรจุในภาชนะปิดที่มีปริมาตร 1.00 L เมื่อให้ความร้อนจนอุณหภูมิเป็น $100^\circ C$ ความดันของแก๊สจะเป็นเท่าไร

จงหาปริมาตรของแก๊ส O_2 น้ำหนัก 100 g ที่อุณหภูมิ $45^\circ C$ และความดัน 800 mmHg

การประยุกต์สมการของแก๊สสมบูรณ์แบบ

หาความหนาแน่น และ
น้ำหนักโมเลกุลของแก๊ส

g = น้ำหนักของแก๊ส (g)
 M = น้ำหนักโมเลกุลของแก๊ส (g/mol)
 d = ความหนาแน่นของแก๊ส (g/mL)

การหาปริมาณสัมพันธ์ของ
แก๊สในปฏิกิริยา

รายละเอียดในเรื่องการคำนวณ
ปริมาณสัมพันธ์

$$PV = nRT$$

$$PV = \frac{g}{M} RT$$

$$M = \left(\frac{g}{V} \right) \left(\frac{RT}{P} \right)$$

$$M = \frac{dRT}{P} \quad \text{หรือ} \quad d = \frac{MP}{RT}$$

#ตัวอย่าง

แก๊สชนิดหนึ่งมีความหนาแน่น 1.95 g/L ที่ความดัน 1.50 atm อุณหภูมิ 27°C
จงคำนวณน้ำหนักโมเลกุลของแก๊ส

จากสมการ $M = \frac{dRT}{P}$

$$d = 1.95 \text{ g/L}$$

$$T = 27^\circ\text{C} + 273 = 300 \text{ K}$$

$$P = 1.50 \text{ atm}$$

$$M = \frac{(1.95 \text{ g/L})(0.082 \text{ L}\cdot\text{atm/K}\cdot\text{mol})(300 \text{ K})}{1.50 \text{ atm}}$$

$$M = 32.0 \text{ g/mol}$$

ดังนั้น แก๊สชนิดนี้มีน้ำหนักโมเลกุลเท่ากับ 32.0 g/mol

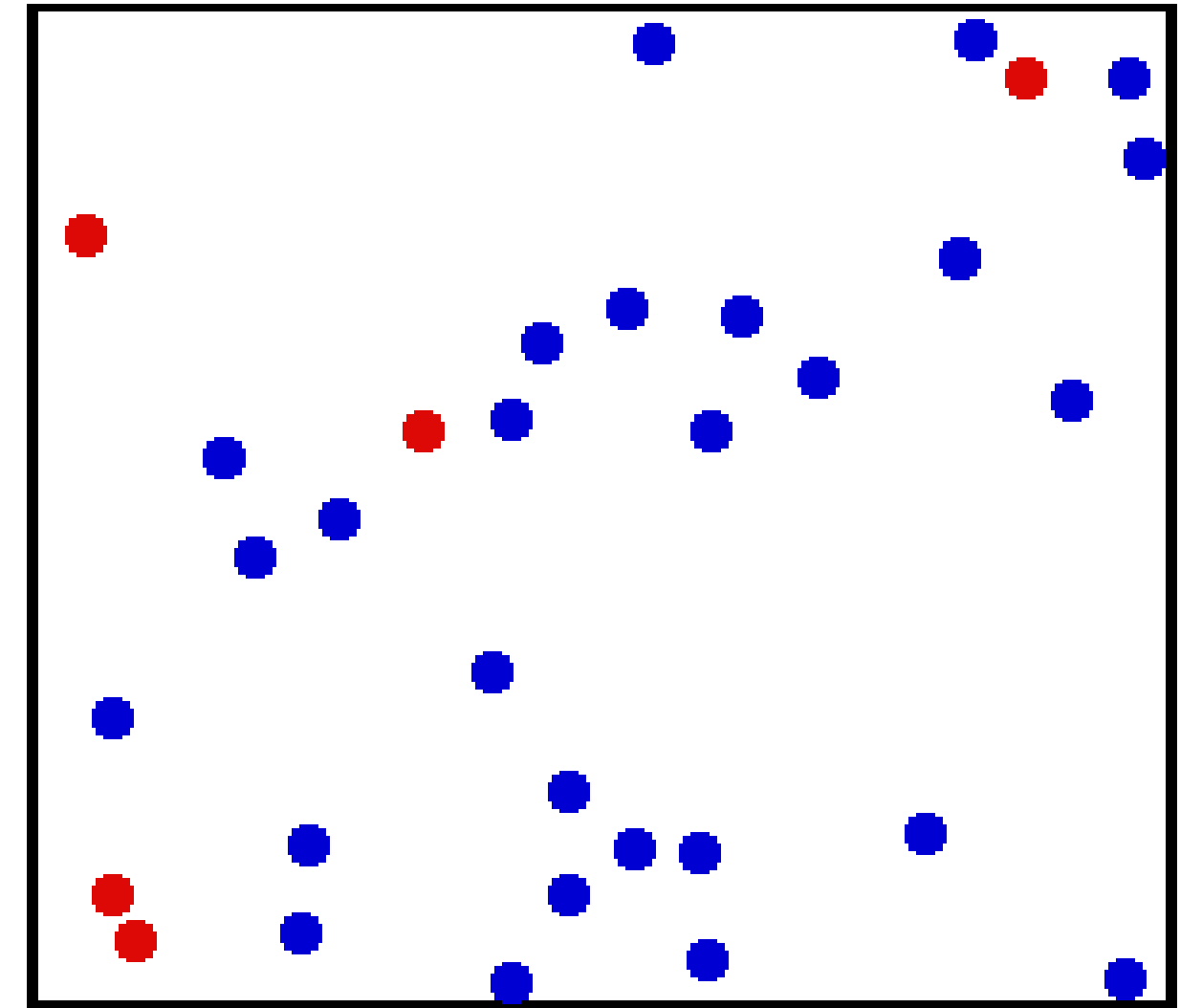

ทฤษฎีจลน์โมเลกุลของแก๊ส

ทฤษฎีเพื่อใช้อธิบายพฤติกรรมของแก๊สโดยใช้แบบจำลอง หรือ ทฤษฎีในระดับจุลภาค กล่าวคือ เป็นการศึกษามอเลกุลของแก๊ส เพียงหนึ่งหรือสองโมเลกุลเพื่อเป็นตัวแทนของโมเลกุลล้าน ๆ โมเลกุลในระดับมหภาค

แนวคิดที่สำคัญคือ

“อนุภาคของแก๊สมีการเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา
เมื่อแก๊สมีการเคลื่อนที่ย่อมมีพลังงานจลน์ในโมเลกุลด้วย”

- 1) แก๊สประกอบด้วยอนุภาคจำนวนมากที่มีขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับขนาดภาชนะที่บรรจุ จนถึงได้ว่าอนุภาคของแก๊สไม่มีปริมาตร
- 2) โมเลกุลของแก๊สอยู่ห่างกันมาก ทำให้แรงดึงดูดและแรงผลักระหว่างโมเลกุลน้อยมาก จนถึงได้ว่าไม่มีแรงกระทำต่อกัน
- 3) โมเลกุลของแก๊สเคลื่อนที่อย่างรวดเร็วในแนวเส้นตรง เป็นอิสระด้วยอัตราเร็วคงที่ และไม่เป็นระเบียบ
- 4) โมเลกุลของแก๊สที่ชนกันเอง หรือชนกับผนังภาชนะจะเกิดการถ่ายโอนพลังงานให้แก่กันได้ แต่พลังงานรวมของระบบคงที่
- 5) แก๊สแต่ละโมเลกุลมีพลังงานจลน์ต่างกัน แต่พลังงานจลน์เฉลี่ยของโมเลกุลทั้งหมดเป็นสัดส่วนโดยตรงกับอุณหภูมิสัมบูรณ์ของแก๊ส ($KE \propto T$) และพลังงานจลน์เฉลี่ยของแก๊สใด ๆ จะเท่ากันที่อุณหภูมิเดียวกัน

$$\frac{\bar{v}_A}{\bar{v}_B} = \sqrt{\frac{m_B}{m_A}} = \sqrt{\frac{M_B}{M_A}}$$

แก๊สผสมและความดันย่อย

(Gas Mixtures and Partial Pressures)

ถ้านำแก๊สสองชนิดหรือมากกว่าสองชนิดขึ้นไปมาผสมกัน โดยแก๊สเหล่านั้นต้องไม่ทำปฏิกิริยากัน

_____ “ _____

กฎความดันย่อยของดาลตัน
(Dalton's law of partial pressure)

ดาลตัน (ค.ศ.1801) พบว่า “**ความดันรวม**ของแก๊สผสมจะเท่ากับผลรวมของ**ความดันย่อย**ของแก๊สแต่ละชนิดที่ผสมกัน”

$$P_t = P_A + P_B + P_C + \dots$$

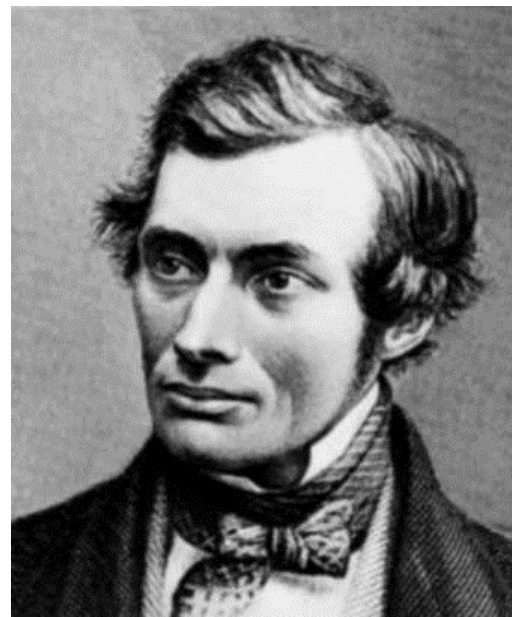
P_t = ความดันรวม

P_A, P_B และ P_C = ความดันย่อยของแก๊ส A, B และ C ในแก๊สผสม

กฎการแพร่ของเกรแฮม (Graham's law of diffusion)

การแพร่ของแก๊ส (diffusion of gas) เป็นการเคลื่อนที่ของโมเลกุลของแก๊สชนิดหนึ่งเคลื่อนที่กระจายออกไปจากบริเวณที่มีความหนาแน่นมากไปหาบริเวณที่มีความหนาแน่นน้อยกว่า

เกรแฮม (ค.ศ.1846) พบว่า อัตราการแพร่ของแก๊สที่เบากว่า (แก๊สที่มีความหนาแน่นของโมเลกุลน้อยกว่า) จะแพร่ได้เร็วกว่าแก๊สที่หนักกว่า (แก๊สที่มีความหนาแน่นของโมเลกุลมากกว่า)

Thomas Graham (1805-1869)
นักเคมีชาวสก็อต

“

ภายใต้ความดันและอุณหภูมิเดียวกัน
อัตราการแพร่ของแก๊ส

แปรผกผันกับ

รากที่สองของความหนาแน่นของโมเลกุลแก๊ส

”

$$R \propto \frac{1}{\sqrt{d}}$$

$$R = \frac{k}{\sqrt{d}}$$

ความหนาแน่นของแก๊ส (d) เป็นสัดส่วนโดยตรงกับน้ำหนักโมเลกุลแก๊ส (M)

$$R = \frac{k}{\sqrt{d}} = \frac{k}{\sqrt{M}}$$

R = อัตราการแพร่ของแก๊ส
d = ความหนาแน่นของแก๊ส
M = น้ำหนักโมเลกุลแก๊ส

จากกฎการแพร่ของเกรแฮม

เมื่อเปรียบเทียบการแพร่ของแก๊ส A และ B
ภายใต้สภาวะเดียวกัน

$$\frac{R_A}{R_B} = \frac{\sqrt{d_B}}{\sqrt{d_A}} = \frac{\sqrt{M_B}}{\sqrt{M_A}}$$

R_A และ R_B = อัตราการแพร่ของแก๊ส A และ B ตามลำดับ

d_A และ d_B = ความหนาแน่นของโมเลกุลแก๊ส A และ B ตามลำดับ

M_A และ M_B = น้ำหนักโมเลกุลของแก๊ส A และ B ตามลำดับ

คำนวณอัตราส่วนของอัตราการแพร่ของแก๊ส H_2
และ UF_6 ซึ่งเป็นแก๊สที่ใช้ในกระบวนการผลิตแท่ง
เชื้อเพลิงสำหรับเครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์

$$\frac{R_{H_2}}{R_{UF_6}} = \sqrt{\frac{M_{UF_6}}{M_{H_2}}}$$

M_{H_2} = น้ำหนักโมเลกุลของ H_2 (2.01 g/mol)

UF_6 = น้ำหนักโมเลกุลของ UF_6 (352.0 g/mol)

$$\frac{R_{H_2}}{R_{UF_6}} = \sqrt{\frac{352.0}{2.02}} = 13.2$$

อัตราการแพร่ของ H_2 จะมีอัตราการแพร่ได้เร็ว
กว่า UF_6 ประมาณ 13 เท่า

พฤติกรรมของแก๊สจริง

จากสมการแก๊สสมบูรณ์แบบ $PV = nRT$

สำหรับแก๊สสมบูรณ์แบบ 1 โมล ($n=1$) ดังนั้น

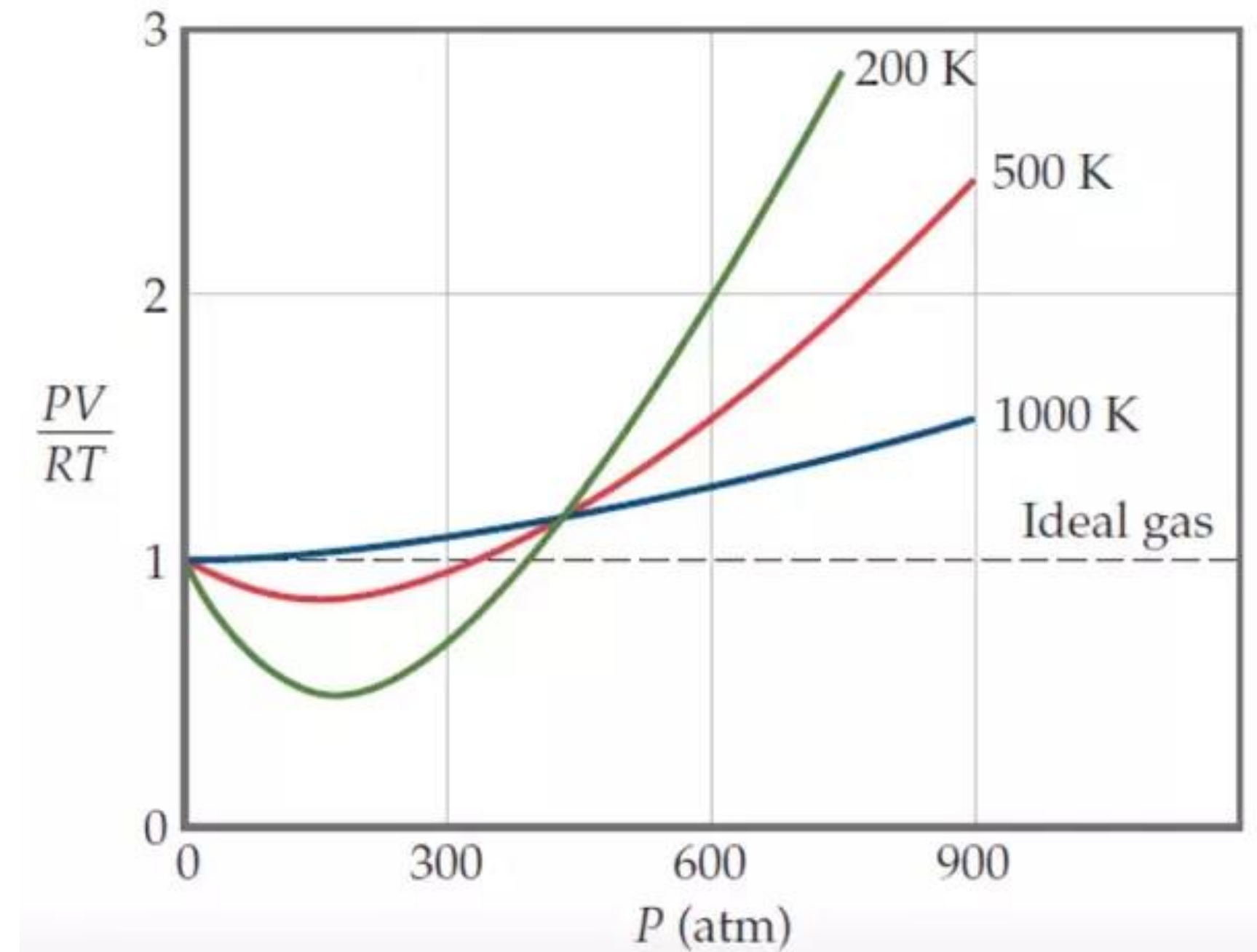
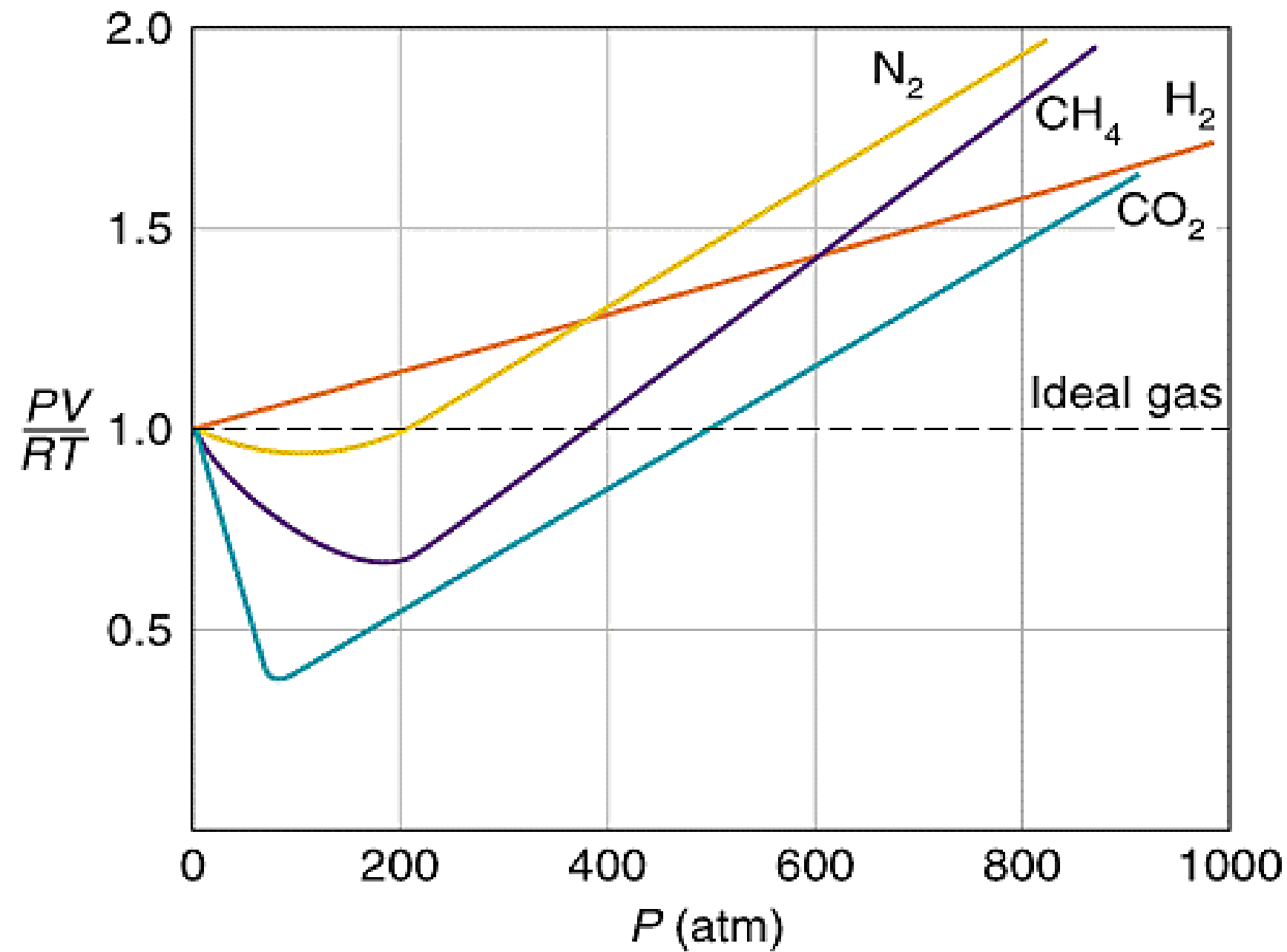
$$\frac{PV}{RT} = 1$$

แต่จากการศึกษาพฤติกรรมของแก๊สจริงที่ความดันและอุณหภูมิต่าง ๆ พบว่าอัตราส่วนนี้ไม่เท่ากับ 1

ค่าอัตราส่วน PV/RT เรียกว่า ค่าแฟกเตอร์การอัดของแก๊ส (compressibility factor)

———— “ ————

แก๊สจริงมีพฤติกรรมเป็น
แก๊สสมบูรณ์แบบ
เมื่อความดันต่ำมากและอุณหภูมิสูง

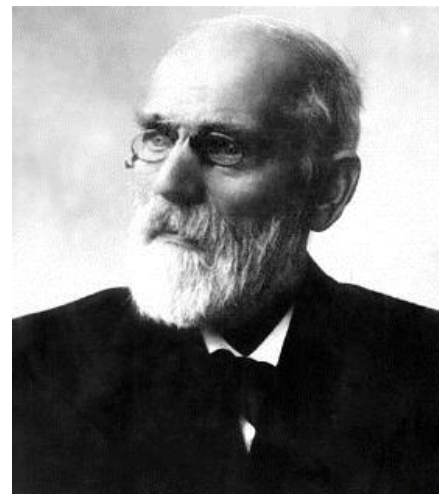

แก๊สจริง 4 ชนิดคือ N_2 , H_2 , CH_4 และ CO_2 ที่อุณหภูมิ $0^\circ C$ ถ้าแก๊สเหล่านี้ประพฤติตนเช่นเดียวกับแก๊สอุดมคติ เส้นกราฟจะเป็นเส้นตรงเหมือนเส้นประ แต่จากการทดลองพบว่าแก๊สทุกชนิดไม่เป็นเช่นนั้น ในช่วงความดันน้อย ๆ (<1 atm) แก๊สเหล่านี้มีค่า PV/RT ใกล้เคียงกับ 1 นั่นคือ ผลคูณของ PV ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่เมื่อความดันสูงขึ้น จะเกิดการเบี่ยงเบนไปเรื่อย ๆ แรงดึงดูดระหว่างโมเลกุลสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อโมเลกุลอยู่ใกล้กันมากขึ้น ที่ความดันสูงๆ แก๊สจะมีความหนาแน่นสูงขึ้นและโมเลกุลอยู่ใกล้ชิดกันมากขึ้น

กราฟหาค่าของ PV/RT กับ P ของแก๊ส N_2 ที่อุณหภูมิต่าง ๆ จะพบว่ายิ่งอุณหภูมิสูงขึ้น ค่าของ PV/RT ของ N_2 จะมีค่าเข้าใกล้แก๊สอุดมคติมากขึ้น ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า เมื่อความดันยิ่งต่ำและอุณหภูมิยิ่งสูง แก๊สจริงจะมีพฤติกรรมใกล้เคียงกับแก๊สอุดมคติ

สมการแวนเดอร์วาลส์

สมการสำหรับใช้อธิบายพฤติกรรม
ของแก๊สจริง

Johannes Diderik van der Waals
(1837–1923)
Dutch Physicist
Noble Prize in Physics, 1910

$$P = \frac{nRT}{(V-nb)} - a \left(\frac{n}{V} \right)^2$$

หรือ

$$\left(P + a \left(\frac{n}{V} \right)^2 \right) (V - nb) = nRT$$

P = ความดันแก๊ส (atm)

V = ปริมาตรแก๊ส (L)

T = อุณหภูมิสัมบูรณ์ (K)

n = จำนวนโมลของแก๊ส (mol)

a และ b = ค่าคงที่แวนเดอร์วาลส์

ค่าคงที่แวนเดอร์วาลส์ของแก๊สจริง

แก๊ส	a (atm L ² /mol ²)	b (L/mol)
He	0.034	0.02370
Ne	0.211	0.0171
Ar	1.35	0.0322
Kr	2.32	0.0398
Xe	4.19	0.0511
H ₂	0.244	0.0266
N ₂	1.39	0.0391
O ₂	1.36	0.0318
Cl ₂	6.49	0.0562
CO ₂	3.59	0.0427
CH ₄	2.25	0.0428
NH ₃	4.17	0.0371
H ₂ O	5.46	0.0305

แก๊สมีเทน (CH_4) 5,000 โมล ในภาชนะ 1,000 L ที่ 25°C ทำให้ร้อนถึง $1,000^\circ\text{C}$ ความดันแก๊ส CH_4 นี้เป็นเท่าใด ถ้าสมมติให้แก๊ส CH_4 มีพฤติกรรมเป็นแบบ ก) แก๊สจริง และ ข) แก๊สอุดมคติ

$$T = 1,000^\circ\text{C} + 273 = 1,273 \text{ K}$$

$$V = 1,000 \text{ L}$$

$$n = 5,000 \text{ mol}$$

$$R = 0.082 \text{ L}\cdot\text{atm}/\text{K}\cdot\text{mol}$$

จากตาราง $a = 2.25 \text{ atm L}^2/\text{mol}^2$

$$b = 0.0428 \text{ L/mol}$$

ก) ความดันของแก๊สจริง หาได้จากสมการแวนเดอร์วาลส์

$$P = \frac{(5,000 \text{ mol})(0.082 \text{ L}\cdot\text{atm}/\text{K}\cdot\text{mol})(1,273 \text{ K})}{(1,000 \text{ L} - (5,000 \text{ mol})(0.0428 \text{ L/mol}))} - 2.25 \text{ L}^2\text{atm}/\text{mol}^2 \left(\frac{5,000 \text{ mol}}{1,000 \text{ L}} \right)^2$$
$$= 608.1 \text{ atm}$$

ข) ถ้าแก๊ส CH_4 นี้มีพฤติกรรมแบบแก๊สอุดมคติ ความดันของแก๊สหาได้จาก $P = nRT/V$

$$P = \frac{(5,000 \text{ mol})(0.082 \text{ L}\cdot\text{atm}/\text{K}\cdot\text{mol})(1,273 \text{ K})}{1,000 \text{ L}}$$
$$= 522.3 \text{ atm}$$

#กิจกรรม work@class

แบ่งกลุ่มทำกิจกรรม 1.1

มอบหมายโจทย์ให้แต่ละกลุ่ม
ระดมสมองแก้ไขโดยวิธีการ
ร่วมแสดงความคิดเห็น

ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอ วิธีการแก้ไขโจทย์ปัญหา

- 1) หลักการสำคัญหรือหลักพื้นฐานที่ถูกต้อง
- 2) วิธีการคำนวณค่าที่ถูกต้อง
- 3) วิธีอธิบายเชิงพฤติกรรม (วิธีปฏิบัติ) ที่ถูกต้อง

โดยให้กลุ่มอื่น ๆ รับฟัง และซักถามในข้อที่สงสัย